

PREDLOG

EVA 2024-3340-0039

ZAKON O SLOVENSKI TISKOVNI AGENCIJI (ZSTAgen-1)

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Slovenska tiskovna agencija (STA) je ključen del javne medijske infrastrukture v Sloveniji. Njena naloga je, da v okviru javne službe informiranja zagotavlja aktualne in verodostojne informacije o vseh pomembnih dogodkih v Sloveniji in v tujini.

Javna služba STA je ključna za zagotavljanje celovite obveščенosti slovenske, pa tudi tuje javnosti, saj so medijem in javnosti na voljo tudi poročila o dogodkih, ki jih mediji zaradi omejenih novinarskih, časovnih in finančnih virov ne morejo pokriti. Te vsebine pa lahko mediji uporabijo za celovitejše poročanje o relevantnih družbenih temah ter jih nadgradijo z lastnim novinarskim delom ali komentarji.

Za delovanje STA v javnem interesu na področju medijev je zato ključno:

- utrditi neodvisnost vodenja in upravljanja STA,
- zagotoviti ustrezno javno financiranje STA.

Uredniška, institucionalna in vodstvena neodvisnost pomeni, da lahko STA verodostojno, nediskriminatorno in brez zunanjega vpliva po merilih relevantnosti, aktualnosti ter profesionalnih novinarskih in etičnih standardov pripravlja, objavlja in posreduje novice in druge medijske vsebine o vseh aktualnih in pomembnih dogodkih v državi in po svetu. Ustrezno, torej stabilno, zadostno in pregledno javno financiranje javne službe, pa zagotavlja, da lahko STA dejansko opravlja svojo vlogo pri celovitem obveščanju javnosti in ostaja ključen del medijske infrastrukture.

Slovenski medijski trg zaradi majhnosti in jezikovne omejenosti ne zagotavlja zadostnih finančnih pogojev za tržno delovanje nacionalne tiskovne agencije, ki bi zmogla celovito informirati slovenske medije in javnost o vseh relevantnih dogodkih doma in v tujini. Zato je država z namenom zagotavljanja celovite obveščенosti javnosti dolžna zagotoviti ustrezno javno financiranje nacionalne tiskovne agencije, če takšne dejavnosti ne zagotovi trg. Zagotavljanje celovite obveščенosti javnosti pa je ena izmed temeljnih nalog slovenske medijske politike.

Slednje ugotavlja tudi Evropska komisija v mnenju o državni pomoči Slovenski tiskovni agenciji z dne 29. aprila 2021. V okviru ugotavljanja upravičenosti državnih pomoči oziroma nadomestil za izvajanja gospodarske javne službe za nacionalno tiskovno agencijo navaja, da imajo manjše države lahko resničen interes, da se zanašajo na storitve neodvisne tiskovne agencije v svoji državi in jeziku, ki pokriva nacionalne novice in poroča o mednarodnih dogodkih z vidika te države.

Pri poslanstvu javne službe, da se javnosti stalno in celovito ter brezplačno posredujejo zbirne informacije o dogodkih v Sloveniji in po svetu, za dejavnost, ki je komercialni medijski subjekt ne bi mogel opravljati. V manjših državah članicah tiskovna agencija nima komercialne baze medijskih strank, ki bi bila primerljiva s tisto, ki jo ponujajo trgi velikih držav članic, da bi ustvarila zadostne prihodke za podporo opravljanju teh storitev splošnega pomena.

Slovenska tiskovna agencija je bila ustanovljena leta 1991, njena ustanoviteljica in lastnica pa je Republika Slovenija. Delovati je začela 20. junija 1991, le malo pred sprejetjem slovenske ustave, razglasitvijo neodvisnosti in začetkom vojne za samostojno Slovenijo. Agencijski novinarji STA so že od same ustanovitve agencije profesionalno, celovito in verodostojno opravljali javno službo informiranja, zato je postal njihov servis nepogrešljiv za delovanje slovenskih medijev, kar velja tudi danes. Vendar je bilo njihovo delo večkrat oteženo zaradi pomanjkljive zakonodaje, ki je vladajoči politiki omogočala nesorazmeren vpliv na vodenje, delovanje in financiranje STA.

Predlog novega zakona o STA zato odpravlja nekatere pomanjkljivosti veljavne zakonodaje.

Že sedaj veljavni Zakon o Slovenski tiskovni agenciji (Uradni list RS, št. 50/11 in 36/21, v nadaljnjem besedilu: ZSTAgen) je delovanje STA uredil na način zagotavljanja institucionalne in uredniške neodvisnosti. Statusna oblika STA je družba z omejeno odgovornostjo. Sredstva za izvajanje javne službe STA se zagotavljajo na podlagi pogodbe, sklenjene z UKOM. Sprejemanje poslovnega načrta in potrjevanje letnega poročila je v pristojnosti nadzornega sveta, ki tudi daje soglasje k cenikom storitev, odloča o imenovanju in razreševanju direktorja ter (med drugim) o uporabi presežka prihodkov nad odhodki.

Vendar pa podrobnejša vprašanja glede metodologije izračuna javne službe, višine nadomestil, podrobnejšega obsega storitev javne službe ter podrobnejše definicije javnega službe za splošno javnost in za medije niso bile rešene na ravni zakona.

Na podlagi dosedanjih rezultatov dela STA in v postopku revizijskega pregleda Računskega sodišča se je izkazalo, da je potrebno na zakonski ravni bolj določno in jasno opredeliti pravno podlago in način financiranja javne službe informiranja STA, izhajajoč iz tega pa opredeliti, katere storitve in vsebine obsega javna služba in katere dejavnosti so mogoče v okviru tržne dejavnosti.

Z vidika financiranja je potrebna večja preglednost in preverljivost pri načrtovanju primerne višine proračunskih sredstev za opravljanje javne službe, kar izhaja iz predhodne določitve obsega javne službe, ter posledično pravilno evidentiranje in razmejevanje stroškov javne in tržne dejavnosti.

Navedena vprašanja je potrebno rešiti na ravni zakona, ker naknadno reševanje na ravni podrejenih aktov ali pogodb, sklenjenih z nosilci pooblastil na ravni državnih organov ne omogoča določnosti postopkov, omogoča pa tveganje arbitrarne presoje in vplivanja na nemoteno izvajanje javne službe.

Uredba (EU) 2024/1083 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. aprila 2024 o vzpostavitvi skupnega okvira za medijske storitve na notranjem trgu in spremembi Direktive 2010/13/EU (evropski akt o svobodi medijev) opredeljuje ponudnika javne medijske storitve kot ponudnika, ki je na podlagi nacionalnega prava pooblaščen za opravljanje nalog javne storitve in prejema nacionalna javna sredstva za opravljanje takih nalog.

Zato, da ponudnik javne medijske storitve zagotavlja nepristransko in uravnoteženo poročanje, mora biti zagotovljena neodvisnost, kar se smiselno lahko uporablja tudi za storitve tiskovnih agencij, organiziranih na način javne službe, financirane iz sredstev državnega proračuna. Zaradi upoštevanja institucionalne in uredniške neodvisnosti se s predlogom zakona ohranjajo specifične rešitve glede imenovanja direktorja, nadzora, pristojnosti sprejemanja letnih načrtov in poročil ter sprejemanja ustanovitvenega akta.

S predlogom novega zakona o Slovenski tiskovni agenciji se zato utrjujeta uredniška in vodstvena avtonomija STA, prav tako se na novo opredeljuje obseg in način financiranja javne službe. Predlog novega zakona je usklajen s pravili Evropske unije o transparentnosti financiranja javne službe in pravili o državnih pomočeh.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Glavni cilj predloga zakona je tako zagotovitev sistemske ureditve javne službe informiranja na način gospodarske javne službe, ki sledi evropskim pravilom za državne pomoči, in ki omogoča učinkovito opravljanje javne službe informiranja za potrebe medijev in javnosti.

Predlog novega zakona o STA v skladu s tem ciljem:

- določa učinkovito sistemsko ureditev javne službe informiranja

- opredeljuje vsebino in obseg javne službe informiranja
- določa deležnike, pristojne za financiranje in nadzor nad izvajanjem javne službe
- opredeljuje primerno financiranje javne službe informiranja
- opredeljuje postopek načrtovanja javne službe informiranja in njenega financiranja
- določa metodologijo za izračun nadomestila za financiranje javne službe informiranja
- določa metodologijo za razmejevanje javne službe informiranja in tržne dejavnosti STA
- določa pristojnosti glede ugotavljanja ustreznosti sodil za razmejevanje javne službe informiranja in tržne dejavnosti
- usklajuje delovanje in organizacijo STA, skladno z evropskimi pravili o transparentnosti financiranja dejavnosti javne službe, oziroma s pravili o državnih pomočeh.

S predlogom novega zakona o STA želi tako predlagatelj utrditi uredniško in vodstveno avtonomijo agencije ter zagotoviti ustrezno financiranje javne službe informiranja o dogodkih v Sloveniji in po svetu.

Javna služba informiranja pa pomeni stalno, celovito, točno in objektivno zagotavljanje informacij o dogodkih v Republiki Sloveniji in po svetu, javnosti v Republiki Sloveniji, Slovencev po svetu in slovenskih narodnih manjšin v sosednjih državah v slovenskem jeziku ter o dogajanju v Republiki Sloveniji za potrebe medijev in javnosti v Republiki Sloveniji in zunaj meja Republike Slovenije v angleškem jeziku.

2.2 Načela

Javni mediji imajo v Evropski uniji posebno mesto. Dolžni so poskrbeti za celovito obveščenost državljanov, zato morajo biti njihove vsebine na vseh medijskih platformah pod enakimi pogoji na voljo vsem medijskim občinstvom.

Takšen poseben položaj nalaga javnim medijem tudi nekatere odgovornosti, ki temeljijo na preglednosti financiranja in delovanja, spoštovanju svobode izražanja ter načelu pluralnosti vsebin, mnenj in stališč.

V Sloveniji delujeta dva takšna javna medija, ki se po svojem delovanju dopolnjujeta: javni radiodifuzni servis RTV Slovenija in Slovenska tiskovna agencija. Radiotelevizija Slovenija je namenjena neposrednemu informiranju slovenske javnosti, med tem ko so storitve STA kot storitve tiskovne agencije namenjene predvsem javnim in zasebnim medijem ter drugim naročnikom, ki lahko agencijske vsebine uporabijo za celovitejše poročanje o relevantnih družbenih temah ter jih nadgradijo z lastnim novinarskim delom ali komentarji. Poleg tega STA zagotavlja obveščanje splošne javnosti na prosto dostopnem spletnem mestu.

Predlog zakona zato temelji na istih temeljnih načelih, kot so določena v obstoječem zakonu. STA deluje v skladu z načelom neodvisnosti in nepristranskosti, načelom samostojnosti, načelom javnosti in načelom finančne preglednosti.

Načelo neodvisnosti in nepristranskosti povzema uveljavljeno definicijo iz francoskega zakona, ki ureja francosko tiskovno agencijo AFP (Agence France-Presse). Takšno določbo povzema kar nekaj novejših zakonov, ki urejajo tiskovne agencije v Evropi.

Institucionalna in uredniška neodvisnost je zagotovljena na ravni upravljanja in nadzora ter z dopolnjenima načeloma neodvisnosti in nepristranskosti, kjer je določeno, da ustanovitelj ne sme posegati v uredniško politiko in uredniške odločitve STA in ne sme poskušati vplivati nanje, kar je skladno z Evropskim aktom o svobodi medijev.

Načelo samostojnosti zajema tako samostojnost pri opravljanju dejavnosti, kot tudi finančno samostojnost STA. STA ima tudi notranjo organizacijsko avtonomijo, saj v skladu z zakonom preko svojih pristojnih organov ureja strukturo in način delovanja. Z načelom javnosti se zagotavlja obveščenost o delovanju STA. Predlog zakona zagotavlja finančno preglednost delovanja z natančnejšimi postopki razmejevanja javne službe in tržne dejavnosti preko notranjega, kot tudi zunanjega finančnega nadzora in z uvajanjem transparentnosti delovanja ter financiranja javne službe.

2.3 Poglavitne rešitve

Predlog zakona ureja status, dejavnost, delovanje in financiranje STA ter nadzor nad njenim poslovanjem. S predlogom zakona se natančno določa gospodarska javna služba informiranja medijev in javnosti, ki jo izvaja STA, ter njeno financiranje, kot to zahtevajo evropska pravila za državne pomoči.

Kot pravna podlaga za državno pomoč v obliki nadomestila za opravljanje javne gospodarske službe STA se uporablja Sklep Komisije 2012/21/EU z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L št. 7, z dne 11. 1. 2012, str. 3.; v nadaljnjem besedilu: Sklep Komisije 2012/21/EU). Gospodarsko javno službo izvaja STA za potrebe medijev in javnosti.

Storitve gospodarske javne službe so razmejene na storitve, namenjene drugim izdajateljem medijev in drugim naročnikom ter storitve javne službe, ki so prosto dostopne. Storitve za druge izdajatelje medijev in naročnike obsegajo storitev tiskovne agencije, ki vključuje storitve priprave, objave in posredovanja novic ali agencijskih vesti in vsebin o vseh pomembnih dogodkih na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Storitve objave kratkih povzetkov novic na spletnem portalu, urejanje spletnega portala, vzpostavitev in urejanje spletnega portala za preverjanje točnosti vsebin, priprava in objava vsebin o delovanju avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebin o delovanju romske etnične skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebin za pripadnike drugih narodnih in etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji ter vsebin za slovenske narodne manjšine v sosednjih državah oziroma za Slovence v zamejstvu in po svetu ter upravljanje in hramba dokumentarnega in arhivskega gradiva, ki nastaja v okviru javne službe, se upoštevajo v okviru javne službe, za katero STA prejema nadomestila na podlagi pogodbe, sklenjene z ustanoviteljem. Te storitve so brezplačne in prosto dostopne javnosti.

Z zakonom se urejajo tudi pristojnosti državnih organov.

Edini ustanovitelj STA je Republika Slovenija. V imenu Republike Slovenije pravice in obveznosti ustanovitelja in družbenika izvaja Vlada Republike Slovenije. Ministrstvo, pristojno za področje delovanja STA in za spremljanje naložbe, je ministrstvo, pristojno za medije, s katerim se tudi sklepa pogodba za financiranje javne službe iz sredstev državnega proračuna. Ministrstvo nadalje pripravlja poziv za imenovanje članov nadzornega sveta in predloge aktov, ki jih potrjuje vlada (cenik storitev za naročnike).

STA je upravičena do letnega nadomestila za izvajanje gospodarske javne službe, če prihodki od plačil iz drugega odstavka 5. člena tega zakona v posameznem letu ne pokrivajo stroškov izvajanja javne službe. Nadomestilo se dodeli v skladu s Sklepom Komisije 2012/21/EU.

Za vprašanja gospodarske javne službe, ki niso posebej urejena, se uporablja zakon, ki ureja gospodarske javne službe. STA je urejena kot družba z omejeno odgovornostjo, zato se za vprašanja, ki niso posebej urejena s predlogom zakona, uporablja zakon, ki ureja gospodarske družbe.

Glede vprašanja finančne preglednosti pri opravljanju gospodarske javne službe se uporabljajo določila zakona, ki urejajo preglednosti finančnih odnosov in ločeno evidentiranje različnih dejavnosti, Slovenski računovodski standardi ter predpisi za delovanje in izvajanje javnih gospodarskih družb. Sodila za razporejanje splošnih stroškov se oblikujejo na ravni posameznih organizacijskih enot in uredništev. Pristojnost za sprejem pravil ima nadzorni svet STA. Pristojno ministrstvo se z njimi le seznani.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Za leto 2024 je bilo zagotovljenih 2.397.000 EUR.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

/

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Nacionalne tiskovne agencije so neposredno povezane z razvojem medijske dejavnosti in medijskega trga. V drugi polovici 19. stoletja so si le redki največji časopisi lahko privoščili lastno lokalno, nacionalno ali mednarodno dopisniško mrežo. Zato se je razvila ideja skupnega novičarskega servisa, ki je celovito pokrival domače in mednarodne dogodke. Ustanovljene so bile prve organizacije za posredovanje informacij, ki so jih zbirale z lastnimi novinarji in s pomočjo servisov drugih tiskovnih agencij. Njihovi naročniki pa so bili poleg medijev še državni organi ter gospodarske, finančne, kulturne, politične in druge ustanove.

V ZDA so takšne medijske servise financirali zasebni mediji, v Evropi pa so nacionalne tiskovne agencije večinoma ustanovile države ter jih oblikovale kot javno financirane servise, saj jim komercialni model splošnega medijskega servisa ne bi zagotovil preživetja in delovanja.

To velja tudi za Slovenijo, kjer je zaradi majhnosti slovenske medijske krajine ter skrbi za slovenski jezik nujna institucionalizirana pomoč države, brez katere Slovenska tiskovna agencija ne bi mogla opravljati javne služne informiranja ter se prilagajati na hiter tehnološki razvoj medijske dejavnosti. Predlagana ureditev v predlogu novega zakona o STA torej ni v nasprotju z evropsko zakonodajo in tradicijo evropske medijske politike.

Prikaz ureditve v evropskih državah:

Nacionalne tiskovne agencije so bile ustanovljene v skoraj v vseh evropskih državah, a so med njimi številne razlike. Nekatere največje splošne tiskovne agencije zbirajo informacije z vsega sveta in z njimi za plačilo oskrbujejo medije po vsem svetu (takšne agencije so denimo AP, Reuters, AFP, Itar-Tass in Xinhua). Večina pa je nacionalnih tiskovnih agencij, kakršna je tudi STA, ki zbirajo in objavljajo domače informacije za domače in tuje uporabnike, medtem ko mednarodne informacije pretežno povzemajo po svetovnih agencijah in si izmenjujejo informativne servise z drugimi nacionalnimi agencijami.

Tiskovne agencije se razlikujejo tudi po drugih dejavnikih: po ustanovitelju, načinu financiranja in upravljanja ter opredelitvijo njihove javne službe informiranja.

Nacionalne tiskovne agencije so v Evropi organizirane na tri glavne načine. Po prvem modelu je lastnica in ustanoviteljica agencije država (grška ANA, češka CTK, madžarska MTI, hrvaška HINA, ruska ITAR TASS). Po drugem pogostem modelu se lastniki medijev združijo v zadrage (kooperative), ki so lastniki tiskovne agencije (denimo avstrijska APA, belgijska BELGA, norveška NTB, švedska TT, finska STT). V primeru nizozemske ANP je lastnik agencije zasebno podjetje, še drugačen status ima francoska agencija AFP, ki združuje pristope več omenjenih modelov.

Različni so tudi načini, kako tiskovne agencije opredeljujejo dejavnost javne službe in na kakšen način prejemajo nadomestila za opravljanje javne službe. Prav tako ni enotne ureditve, ali lahko tiskovna agencija poleg javne službe opravlja tudi tržno dejavnost in kako jo mora (če sploh) ločevati od javne službe. V nekaterih primerih je celotna dejavnost tiskovne agencije financirana iz proračuna, v več državah se javna služba obračunava na podlagi letne pogodbe med državo in agencijo.

Hrvaška

Hrvaška agencija HINA deluje od leta 2001. Ustanovljena je bila na podlagi zakona o HINI, po katerem je agencija urejena kot samostojni, neprofitni javni zavod v lasti države. Ustanovitelj HINE je Republika Hrvaška, njeno strukturo in delovanje pa določajo Zakon o HINI in Statut.

HINA ne sme priti, pravno ali dejansko, pod lastniško ali kakršnokoli drugo kontrolo nobene ideološke, politične ali ekonomske skupine. HINA je dolžna ponuditi svoje storitve vsem naročnikom na Hrvaškem pod enakimi pogoji, kot javno službo opravlja delo le v primerih elementarnih nesreč, epidemije ali izrednega (vojnega) stanja.

HINA je samostojna, njeno delovanje je javno. Organa HINA sta Upravni svet ter Ravnatelj. Upravni svet imenuje in razrešuje hrvaški Sabor. Ima pet članov, ki so imenovani izmed strokovnjakov iz pravnega, ekonomskega, medijskega in informacijskega področja, ter enega izmed predstavnikov zaposlenih. Ravnatelja (direktorja) imenuje in razrešuje Upravni svet po predhodnem javnem razpisu.

Nemčija

Nemška tiskovna agencija DPA (Deutsche Press Agentur) je organizirana kot družba z omejeno odgovornostjo (tako kot slovenska STA). Njeni družbeniki so izdajatelji nemških medijev, posamezni medij ima lahko v lasti največ 1,5-odstotni delež družbe, pri čemer je največji skupni delež izdajateljev radijskih ali televizijskih medijev 25 odstotkov.

Najvišji organ DPA je skupščina družbenikov, ki imenuje upravo. Agencijo vodi uprava, z minimalnim številom 12 članov. Upravo vodi predsednik uprave. Člani uprave so predstavniki izdajateljev medijev, uredništvo je neposredno odgovorno upravi. Agencija ima glavni sedež v Hamburgu in 12 večjih oz. 50 manjših izpostav po celi Nemčiji in sedeže na Irskem, Španiji, Egiptu, Argentini, ZDA in na Tajskem.

Velika Britanija

Tiskovna agencija Reuters je po načinu delovanja bližja ameriškemu kot evropskemu modelu. Je namreč javna delniška družba, v kateri ima lahko posamični delničar v skladu z njenim statutom največ 15-odstotni delež. Leta 2007 se je agencija Reuters združila s kanadsko družbo The Thomson Corporation, ki sedaj obvladuje 53% združenega podjetja Thomson Reuters. Agencija ima poleg splošne medijske tudi druge komercialne dejavnosti.

Med posebnostmi Reutersa je varovalka, po kateri je družba Reuters Founders Share Company lastnica ene posebne »founders share« delnice, ki lahko preglasuje vse druge delnice v primeru, če bi hotel kdor koli spremeniti načela Reuters Trust Principles, ki določajo družbene vrednote, na katerih temelji delovanje agencije, in ki zagotavljajo objektivnost in integriteto njenega poročanja.

Slovaška

Slovaška tiskovna agencija TASR je organizirana kot pravna oseba, ki jo je ustanovila država. Njeno delovanje ureja poseben zakon, ki zagotavlja neodvisnost medijskega servisa. Vodstveni organi TASR so uprava in generalni direktor.

Upravo imenuje in razrešuje parlament. Ta imenuje člane, ki so strokovnjaki s področja prava, ekonomije, novinarstva in informatike, enega člana pa imenujejo zaposleni izmed svojih članov. Član uprave ne sme biti povezan z izdajatelji medijev (lastniško, upravljavsko, glede zaposlitve), operaterji in oglaševalskimi organizacijami, prav tako ne sme prihajati iz političnih vrst. Mandat traja pet let z možnostjo še enega ponovnega imenovanja. Svet tudi imenuje in razreši generalnega direktorja.

Agencija se v večjem delu financira iz državnega proračuna, ostalo pa so prihodki od tržnih dejavnosti.

Francija

Francoska AFP je ena izmed najstarejših tiskovnih agencij na svetu, saj je bila ustanovljena že leta 1835. Sedanja ureditev je dobila leta 1957, ko so ji s posebnim ustanovitvenim zakonom zagotovili uredniško neodvisnost od države ali zasebnih interesov posameznikov. Agencija v skladu s statutom ne more biti direktni proračunski uporabnik, zato pa jo država sofinancira preko odkupovanja njenih storitev, kar predstavlja posredno državno pomoč (podobno ureditev ima po veljavni zakonodaji tudi slovenska STA).

Zakon iz leta 1957 pozna več varovalk, ki daje agenciji in njenim novinarjem zelo veliko neodvisnosti in svobode. AFP po zakonu ne sme pod nobenim pogojem upoštevati vplivov ali pogledov, ki bi kompromitirali točnost in objektivnost novic. Prav tako ne sme na noben način postati odvisna od katerekoli ideološke, politične ali ekonomske skupine.

AFP upravlja direktor in nadzorni odbor, ki ga sestavlja 15 članov. Po francoski ureditvi se zgleduje več evropskih nacionalnih agencij, med drugim poleg slovenske STA tudi hrvaška HINA.

Španija

Španska tiskovna agencija EFE je ena izmed največjih novičarskih agencij na svetu, saj pokriva celotno špansko govoreče jezikovno področje in ima razvejano globalno dopisniško mrežo. Organizirana je kot gospodarska družba, katere edini lastnik je državno podjetje SEPI, ki deluje pod

španskim finančnim ministrstvom. Opravljanje javne službe informiranja se financira iz proračuna, višino stroškov javne službe pa nadzoruje posebna komisija. Poln dostop do novičarskega servisa je na voljo naročnikom, na spletni strani EFE objavlja le povzetke novic. Izjemo so naredili med pandemijo virusa covid-19, ko so začasno odprli vsebine tudi za splošno javnost.

Agencija je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja ustanovila več specializiranih podružnic, ki pokrivajo poslovne, okoljske, zdravstvene, znanstvene, evropske in druge tematike, v zadnjem obdobju pa so se razširili tudi na vse digitalne platforme in družabna omrežja. Med posebnostmi EFE je tudi poseben oddelek za španski jezik, ki med drugim ureja in izdaja priljubljen jezikovni in slogovni priročnik za novinarsko in publicistično pisanje v španščini.

Madžarska

Madžarska tiskovna agencija MTI sodi med najstarejše tovrstne organizacije na svetu, saj so jo kot še tedanjo Madžarsko telegrafsko agencijo ustanovili leta 1880. Ustanovitelj agencije je bil madžarski parlament, njeno vodstvo pa je kot predstavnike lastnika za štiri leta izvolil državni zbor.

Leta 2011 je madžarska vlada bistveno spremenila pravni status in delovanje MTI. Prej samostojne javne medije (nacionalni radio in televizijo, televizijo Duna TV in MTI) je združila v eno medijsko organizacijo Duna Média, ki jo prek posebnega sklada MTVA in medijskega regulatorja NMHH nadzira in financira država. Po združitvi se je spremenila tudi upravljavska struktura združenega javnega medija, saj so samostojni mediji dobili enotno vodstvo.

Združitev samostojne tiskovne agencije v enoten javni medij je bila deležna številnih kritik, saj je MTI izgubila nekdanjo neodvisnost in tudi zaupanje drugih medijev. Po združitvi je agencija pridobila ekskluzivno pravico, da z vsebinami oskrbuje vse druge javne medije, zato ni več veljala za vir nepristranskih in verodostojnih informacij, zmanjšala se je tudi preglednost delovanja in financiranja agencije.

Združitev MTI z drugimi javnimi mediji zato v evropskem prostoru velja za primer slabe prakse, saj je bistveno zmanjšala neodvisnost novičarskega medijskega servisa, ki je bil namenjen celotnemu medijskemu sektorju.

Prilagojenost predlagane ureditve pravu Evropske unije:

Za državno pomoč v obliki nadomestila za opravljanje javne gospodarske službe STA se uporablja Sklep Komisije 2012/21/EU z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L št. 7, z dne 11. 1. 2012, str. 3.).

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona ne prinaša neposrednih administrativnih in drugih posledic v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona ne prinaša neposrednih administrativnih in drugih posledic pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Predlog zakona ne prinaša neposrednih posledic na okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Predlog zakona ne prinaša neposrednih posledic na gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Predlog zakona ne prinaša neposrednih posledic na socialnem področju.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona ne uvaja novih dokumentov razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona ne prinaša neposrednih posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Predstavitev sprejetega zakona:

Ministrstvo za kulturo bo sprejeti zakon predstavilo širši javnosti prek medijev, javne predstavitve, predstavitve na spletni strani ipd.

Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa:

Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa bo v okviru svojih resornih pristojnosti zagotavljalo Ministrstvo za kulturo. Za izvajanje sprejetega predpisa je pristojna STA.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

Ni drugih okoliščin.

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Predlog zakona je s 7. 6. 2024 objavljen na spletni strani Ministrstva za kulturo in spletnem portalu E-demokracija.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona ni sodeloval zunanji strokovnjak.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- Dr. Asta Vrečko, ministrica,
- mag. Marko Rusjan, državni sekretar,
- dr. Blaž Mazi, generalni direktor Direktorata za medije,
- Lenart J. Kučič, sekretar, Kabinet ministrice,
- Irena Ostrouška, sekretarka, Direktorat za medije,
- Branko Jezovšek, sekretar, Direktorat za medije.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen (predmet zakona)

(1) Ta zakon ureja status, dejavnost, delovanje in financiranje Slovenske tiskovne agencije (v nadaljnjem besedilu: STA) ter nadzor nad njenim poslovanjem.

(2) Ta zakon določa gospodarsko javno službo informiranja za potrebe medijev in javnosti (v nadaljnjem besedilu: gospodarska javna služba), ki jo izvaja STA.

(3) Za državno pomoč v obliki nadomestila za opravljanje javne gospodarske službe STA se uporablja Sklep Komisije 2012/21/EU z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L št. 7, z dne 11. 1. 2012, str. 3.; v nadaljnjem besedilu: Sklep Komisije 2012/21/EU).

2. člen (status STA)

(1) STA je organizirana kot družba z omejeno odgovornostjo. Za vprašanja, ki niso urejena v tem zakonu, se uporablja zakon, ki ureja gospodarske družbe.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se za vprašanja izvajanja gospodarske javne službe, ki niso urejena v tem zakonu, uporablja zakon, ki ureja gospodarske javne službe.

(3) STA je izdajatelj medija v skladu z zakonom, ki ureja medije.

3. člen (pomen izrazov)

Izrazi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

1. »javna medijska storitev tiskovne agencije« pomeni storitev priprave, objave in posredovanja novic ali agencijskih vesti in vsebin o vseh pomembnih ali aktualnih dogodkih na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni;

2. »novica ali agencijska vest« je poročevalska informacija v okviru dejavnosti tiskovnih agencij o pomembnih ali aktualnih dogodkih, za katero so značilne točnost, objektivnost, verodostojnost in ažurnost;

3. »kratek povzetek novice« sta naslov in vodilni odstavek novice ali agencijske vesti z navedenimi ključnimi informacijami o pomembnih ali aktualnih dogodkih, ki vključuje vse bistvene elemente sporočilnosti (kdo, kje, kdaj, kaj ter opcijsko kako ali zakaj);

4. »vsebina« pomeni katerokoli vrsto medijske vsebine v tiskani, spletni, zvočni ali avdiovizualni obliki, ki jo zagotavlja STA;

5. »medij« ima pomen, kot ga določa zakon, ki ureja medije;

6. »dogodki« iz 1. do 3. točke tega člena so dogodki, ki na podlagi neodvisne uredniške presoje in profesionalnih novinarskih standardov ustrezajo interesu javnosti in so pomembni za obveščeno in potrebo medijev ter posledično javnosti.

4. člen

(splošno o STA)

(1) Edini ustanovitelj in družbenik STA je Republika Slovenija, ki svojega poslovnega deleža ne sme deliti ali prenesti na drugo osebo. STA je ustanovljena za nedoločen čas.

(2) V imenu Republike Slovenije pravice in obveznosti ustanovitelja in družbenika izvaja Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada), če ta zakon ne določa drugače. Ministrstvo, pristojno za področje delovanja STA in za spremljanje naložbe, je ministrstvo, pristojno za medije (v nadaljnjem besedilu: pristojno ministrstvo).

(3) Dolžnost ustanovitelja je zagotoviti institucionalno in uredniško neodvisnost STA ter primerno financiranje za nemoteno izvajanje gospodarske javne službe.

(4) Firma družbe je Slovenska tiskovna agencija d.o.o., Ljubljana. Skrajšana firma družbe je STA d.o.o. Ljubljana.

(5) STA se lahko zadolžuje le s predhodnim soglasjem v skladu s predpisi, ki urejajo javne finance. STA ne more brez soglasja vlade pridobiti, obremeniti ali odtujiti nepremičnega in drugega premoženja, katerega vrednost presega 25 odstotkov vseh letnih prihodkov STA iz preteklega leta.

(6) Za sodelovanje delavcev pri upravljanju STA se uporabljajo določbe zakona, ki ureja sodelovanje delavcev pri upravljanju, razen kadar so s tem zakonom posamezna vprašanja urejena drugače.

5. člen (opredelitev gospodarske javne službe)

(1) Gospodarska javna služba po tem zakonu zajema:

- izvajanje javne medijske storitve tiskovne agencije v slovenskem in angleškem jeziku za potrebe izdajateljev medijev in drugih naročnikov;
- objavo kratkih povzetkov novic na spletnem portalu;
- vzpostavitev in urejanje spletnega portala za objavljanje kratkih povzetkov novic;
- vzpostavitev in urejanje spletnega portala za preverjanje točnosti vsebin;
- pripravo in objavo vsebin o delovanju avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebin o delovanju romske etnične skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebin za pripadnike drugih narodnih in etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji ter vsebin za slovenske narodne manjšine v sosednjih državah oziroma za Slovence v zamejstvu in po svetu;
- upravljanje in hrambo dokumentarnega in arhivskega gradiva, ki nastaja v okviru gospodarske javne službe STA, v skladu z zakonom, ki ureja ravnanje z arhivskim gradivom;
- izposojajo dokumentarnega in arhivskega gradiva za namene uporabe drugih izdajateljev medijev in naročnikov.

(2) Za storitve gospodarske javne službe iz prve alineje prejšnjega odstavka se plačuje naročnina. Za storitve gospodarske javne službe iz sedme alineje prejšnjega odstavka se plačuje dejanski strošek priprave in morebitno nadomestilo iz naslova avtorske in sorodnih pravic. Cenik storitev za naročnike potrdi vlada na predlog STA.

(3) Storitve gospodarske javne službe iz druge do šeste alineje prvega odstavka tega člena so na način javne medijske storitve brezplačno dostopne javnosti na spletnem portalu STA.

(4) STA izvaja gospodarsko javno službo redno in nemoteno. Zagotavljati mora enako obravnavo uporabnikov glede dostopnosti in kakovosti storitev.

6. člen (tržne dejavnosti)

Tržne dejavnosti, ki jih opravlja STA in ne spadajo v okvir gospodarske javne službe, so:

- trženje oglaševalskega prostora;
- izvajanje in posredovanje komercialnih naročil s področje dela STA;
- organizacija javnih dogodkov, posvetovanj in okroglih miz;
- založniška dejavnost v delu, ki je namenjena izključni komercialni uporabi na trgu.

7. člen **(načelo finančne preglednosti pri opravljanju gospodarske javne službe)**

(1) STA zagotavlja jasno, pregledno in primerno evidentiranje prihodkov in odhodkov, povezanih z izvajanjem dejavnosti gospodarske javne službe in tržnih dejavnosti na način, kot ga določa zakon, ki ureja preglednost finančnih odnosov in ločeno evidentiranje različnih dejavnosti.

(2) Notranji računovodski izkazi za različne dejavnosti, to je dejavnosti gospodarske javne službe in tržne dejavnosti, morajo biti ločeni.

(3) Direktor oziroma direktorica (v nadaljnjem besedilu: direktor) pripravi v skladu z zakonom, ki ureja preglednost finančnih odnosov in ločeno evidentiranje različnih dejavnosti, Slovenskimi računovodskimi standardi ter predpisi za delovanje in izvajanje javnih gospodarskih služb, naslednja pravila, ki jih pošlje v sprejem nadzornemu svetu:

- splošna pravila računovodstva STA;
- pravila stroškovnega računovodstva, po katerih se vodijo ločeni računi;
- pravila ločenega evidentiranja in sodila za razporejanje splošnih stroškov, na podlagi katerih se izračunajo neto stroški po posameznih organizacijskih enotah in uredništvih, ki izvajajo gospodarsko javno službo;
- pravila, s katerimi se določijo pogoji, merila in kriteriji, na podlagi katerih nadzorni svet presodi in potrdi ustreznost predloga letnega poslovnega načrta za izvajanje gospodarske javne službe.

(4) V skladu z zakonom, ki ureja preglednost finančnih odnosov in ločeno evidentiranje različnih dejavnosti, mora direktor ustreznost sodil za razporejanje splošnih stroškov, na podlagi katerih se izračunajo neto stroški po posameznih organizacijskih enotah in uredništvih, ki izvajajo gospodarsko javno službo, in pravilnost njihove uporabe preveriti v okviru revizije letnih izkazov.

(5) Direktor mora v primeru sprememb predpisov, standardov ali zaradi priporočil ali mnenj pristojnih organov opraviti pregled sprejetih pravil iz prejšnjega odstavka, pripraviti predlog spremenjenih pravil in jih poslati v sprejem nadzornemu svetu.

(6) Direktor mora vsaka štiri leta opraviti pregled pravil iz tretjega odstavka tega člena in, če je to potrebno, pripraviti predlog spremenjenih pravil in jih poslati v sprejem nadzornemu svetu.

(7) Direktor mora o sprejemu pravil iz tretjega odstavka tega člena in njihovih spremembah v 15 dneh od sprejema obvestiti pristojno ministrstvo.

(8) Vsi stroški in prihodki STA morajo biti pravilno dodeljeni in razporejeni na podlagi uporabljenih pravil stroškovnega računovodstva in pravil ločenega evidentiranja in porazdeljevanja splošnih stroškov.

(9) V letnem poročilu o poslovanju morajo biti podrobno navedeni prihodki in odhodki glede na dejavnost, tako da je razvidno, ali izhajajo iz opravljanja dejavnosti gospodarske javne službe ali tržnih dejavnosti.

(10) STA ne sme iz sredstev, pridobljenih za opravljanje gospodarske javne službe, financirati tržnih dejavnosti.

8. člen **(načeli neodvisnosti in nepristranskosti)**

(1) STA deluje po načelih novinarske in uredniške neodvisnosti, nepristranskosti in profesionalnosti. STA ne sme pod nobenim pogojem upoštevati vplivov in pogledov, ki bi lahko vplivali na točnost, objektivnost ali verodostojnost njenih informacij. STA ne sme, dejansko ali pravno, postati odvisna od katerekoli ideološke, politične ali ekonomske skupine.

(2) Ustanovitelj ne sme posegati v uredniško politiko in uredniške odločitve STA in ne sme poskušati vplivati nanje.

9. člen

(načelo samostojnosti)

- (1) STA samostojno opravlja dejavnost, zaradi katere je ustanovljena.
- (2) STA je finančno samostojna v skladu s tem zakonom in aktom o ustanovitvi.

10. člen (načelo javnosti)

Delovanje STA je javno in se uresničuje predvsem:

- prek obveznosti STA, da pravočasno in točno obvešča javnost o opravljanju dejavnosti gospodarske javne službe;
- z dolžnostjo STA, da uporabnike svojih storitev na primeren način obvešča o pogojih in načinih dostopa do storitev STA.

11. člen (notranja organizacija)

(1) Notranjo organizacijo STA ureja akt o ustanovitvi, skladno s tem zakonom in zakonom, ki ureja gospodarske družbe. Z aktom o ustanovitvi se določijo:

- organizacija STA;
- organi STA in njihove pristojnosti;
- pogoji za imenovanje in razrešitev direktorja;
- pogoji za imenovanje in razrešitev odgovornega urednika oziroma odgovorne urednice (v nadaljnjem besedilu: odgovorni urednik) in drugih urednikov ter njihovo delovno področje;
- način sprejemanja vsebinske zasnove in njenih sprememb ter dopolnitev;
- način sodelovanja uredništva pri sprejemanju programske zasnove in njenih sprememb ter dopolnitev;
- pravna razmerja med direktorjem, nadzornim svetom in uredništvom;
- storitve gospodarske javne službe v skladu s 5. členom tega zakona,
- storitve tržne dejavnosti v skladu s 6. členom tega zakona;
- osnovna medsebojna razmerja znotraj uredništva;
- način in postopek za sprejem pravilnika uredništva STA;
- akti, ki jih mora sprejeti direktor, nadzorni svet ali uredništvo;
- druga vprašanja, pomembna za opravljanje dejavnosti in poslovanje STA.

(2) Akt o ustanovitvi začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

12. člen (organa upravljanja in nadzora STA)

Organa upravljanja in nadzora sta:

- direktor in
- nadzorni svet.

13. člen (nadzorni svet)

(1) Nadzorni svet je organ nadzora in je sestavljen iz petih članov oziroma članic (v nadaljnjem besedilu: član).

(2) Državni zbor Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Državni zbor) na predlog vlade imenuje štiri člane nadzornega sveta, in sicer enega člana izmed strokovnjakov za medije, enega člana izmed ekonomsko-finančnih strokovnjakov, enega člana izmed pravnih strokovnjakov ter enega člana izmed strokovnjakov za informatiko.

(3) Enega člana nadzornega sveta izvoli svet delavcev v skladu z zakonom, ki ureja sodelovanje delavcev pri upravljanju.

(4) Člani nadzornega sveta izmed sebe izvolijo predsednika oziroma predsednico (v nadaljnjem besedilu: predsednik) in namestnika oziroma namestnico predsednika nadzornega sveta (v nadaljnjem besedilu: namestnik) z večino glasov vseh svojih članov.

(5) Za člana nadzornega sveta družbe je lahko imenovana oseba, ki poleg pogojev, ki jih določa zakon, ki ureja gospodarske družbe, izpolnjuje še naslednje pogoje in merila:

- ni bila obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper premoženje ali gospodarstvo in ni v kazenskem postopku z že vloženo pravnomočno obtožnico zoper njo za kaznivo dejanje zoper premoženje ali gospodarstvo;
- njene izkušnje potrujeta poslovna uspešnost in ugled;
- je časovno razpoložljiva in bo časovno razpoložljiva med opravljanjem funkcije;
- ima najmanj visokošolsko izobrazbo pridobljeno po študijskih programih druge stopnje oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje
- ima najmanj pet let ustreznih delovnih izkušenj pri vodenju primerljivih gospodarskih družb;
- ne opravlja funkcije, ki je po zakonu, ki ureja integriteto in preprečevanje korupcije, po tem ali drugem zakonu nezdržljiva s članstvom v nadzornem organu ali organu upravljanja gospodarske družbe, in take funkcije ni opravljala v preteklih šestih mesecih;
- nima in tudi v zadnjih šestih mesecih ni imela funkcije v politični stranki, na katero je bila voljena ali imenovana
- pozna pravice in obveznosti člana nadzornega sveta, kar dokazuje s potrdilom o pridobitvi znanja glede pristojnosti, odgovornosti in delovanja nadzornih svetov;
- ni predsednik republike, predsednik vlade, poslanec v Državnem zboru ali Evropskem parlamentu, član Državnega sveta, župan, ustavni sodnik, minister, generalni sekretar vlade, državni sekretar in drugi funkcionar v državnih organih ali v institucijah in organih Evropske unije;
- ni generalni direktor direktorata ministrstva, generalni sekretar ministrstva, predstojnik organa v sestavi ministrstva in predstojnik vladne službe, načelnik upravne enote ter direktor občinske uprave;
- ni član organa ali zaposlena v organu, ki je pristojen za nadzor nad izvajanjem predpisov, ki urejajo medije;
- ni zaposlena na STA, razen predstavnika zaposlenih iz tretjega odstavka tega člena;
- ni član organa vodenja, upravljanja ali nadzora v podjetjih, ki opravljajo enake oziroma podobne storitve kot STA, zaradi česar bi lahko prišlo do konflikta interesov, ter prav tako ni v delovnem razmerju ali pogodbeno ne sodeluje s takšnimi podjetji;
- ni ožji družinski član oseb, ki sestavljajo organe vodenja, upravljanja ali nadzora podjetij, ki opravljajo enake oziroma podobne storitve kot STA, zaradi česar bi lahko prišlo do konflikta interesov;
- druga merila in pogoje, ki jih določajo interni akti STA.

(6) Ožji družinski član iz 14. alinee prejšnjega odstavka je zakonec ali oseba, s katero živi oseba iz 14. alinee prejšnjega odstavka v zunajzakonski skupnosti ali registrirani istospolni partnerski skupnosti, njen otrok, vnuk in starš ter druga oseba, ki živi z njo v skupnem gospodinjstvu.

(7) Mandat članov nadzornega sveta je štiri leta z možnostjo enkratnega ponovnega imenovanja.

(8) Člani nadzornega sveta po izteku mandata opravljajo naloge, ki so nujno potrebne za nemoteno in tekoče poslovanje in delovanje STA, dokler v skladu s tem zakonom ni konstituiran nov nadzorni svet.

(9) Za člane nadzornega sveta se smiselno uporabljajo določbe o skrbnosti in odgovornosti kot jih za člane organov vodenja oziroma nadzora v delniških družbah določa zakon, ki ureja gospodarske družbe.

(10) Člani nadzornega sveta so pri svojem delu samostojni in neodvisni. Član nadzornega sveta pri svojem delu ni vezan na mnenje ali navodila tistih, ki so ga imenovali oziroma izvolili. Vsi člani nadzornega sveta imajo enake pravice in obveznosti ne glede na to, kdo jih je imenoval oziroma izvolil.

(11) Člani nadzornega sveta so upravičeni do sejin in povračila drugih stroškov v skladu s predpisom, ki ga izda vlada na predlog ministra, pristojnega za finance.

(12) STA v imenu in za račun članov nadzornega sveta ne sme plačati stroškov zavarovanja za kritje odgovornosti iz naslova opravljanja nalog v nadzornem svetu.

14. člen
(postopek imenovanja članov nadzornega sveta s strani državnega zbora)

(1) Vlada najmanj šest mesecev pred iztekom mandata članov nadzornega sveta iz drugega odstavka prejšnjega člena objavi javni poziv. V javnem pozivu se določijo pogoji za imenovanje članov nadzornega sveta ter rok za prijavo na javni poziv, ki ne sme biti krajši od 15 dni in ne daljši od 30 dni od objave javnega poziva.

(2) Vlada izmed vseh prispelih vlog izloči prepozne in nepopolne. Vlada izmed preostalih vlog najkasneje v 15 dneh po preteku roka za prijavo na javni poziv Državnemu zboru pošlje predlog kandidatov za člane nadzornega sveta.

(3) Državni zbor imenuje člane nadzornega sveta z večino glasov vseh poslancev.

(4) Državni zbor glasuje o vsakem kandidatu posebej.

(5) Nadzorni svet je konstituiran in veljavno odloča, ko so v skladu s tem zakonom imenovani vsaj trije člani.

15. člen
(razrešitev članov nadzornega sveta)

(1) Član nadzornega sveta je lahko razrešen pred koncem mandata:

- če to sam zahteva;
- če iz katerega koli razloga ne more opravljati svoje dolžnosti;
- če ni bil navzoč na sejah nadzornega sveta v obdobju šestih mesecev;
- če je v kandidaturi navedel neresnične podatke;
- če je pravnomočno obsojen za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti;
- če več ne izpolnjuje pogojev za člana nadzornega sveta, določenih v 13. členu tega zakona;
- če huje krši obveznosti;
- če s svojim delovanjem povzroči STA večjo škodo ali če zanemarja ali malomarno opravlja svoje dolžnosti, tako da nastanejo ali bi lahko nastale hujše motnje pri delu STA.

(2) V primeru iz prejšnjega odstavka tega člena nadzorni svet predlaga subjektu, ki je takega člana imenoval oziroma izvolil, da ga razreši in imenuje oziroma izvoli novega člana nadzornega sveta. Do sprejetja odločitve o razrešitvi član nadzornega sveta, katerega odpoklic je nadzorni svet predlagal, nima glasovalne pravice.

(3) Nov član nadzornega sveta se imenuje oziroma izvoli po postopku, ki je predviden za imenovanje oziroma izvolitev člana nadzornega sveta, ki je bil razrešen pred koncem mandata. Nov član se imenuje oziroma izvoli za preostanek mandata, za katerega je bil imenovan oziroma izvoljen razrešeni član. Če je do konca mandata manj kot šest mesecev, se ne imenuje oziroma izvoli novega člana.

16. člen
(pristojnosti nadzornega sveta)

(1) Nadzorni svet:

- na predlog direktorja sprejema letni poslovni načrt;
- potrjuje letno poslovno poročilo družbe;
- na predlog direktorja sprejema akt o ustanovitvi in njegove spremembe;
- na predlog direktorja sprejema strateški načrt, s katerim opredeli vsebino, cilje in kazalnike za izvajanje gospodarske javne službe in tržnih dejavnosti v skladu s tem zakonom in so podlaga za pripravo letnega poslovnega načrta;
- na predlog direktorja sprejema pravila iz tretjega odstavka 7. člena tega zakona;
- na predlog direktorja odloča o imenovanju pooblaščenega revizorja oziroma revizijske družbe v skladu z zakonom, ki ureja revidiranje;
- na predlog direktorja sprejema stroškovnik za storitve gospodarske javne službe iz 5. člena tega zakona in ga posreduje v potrditev vladi;

- sprejema cenik za storitve tržne dejavnosti iz 6. člena tega zakona;
- odloča o imenovanju direktorja STA na podlagi javnega razpisa;
- odloča o razrešitvi direktorja STA v skladu z določbo petega odstavka 17. člena tega zakona;
- v primeru, ki ga določa ta zakon, imenuje odgovornega urednika;
- sprejema svoj poslovnik;
- odloča o podelitvi soglasja iz drugega odstavka 18. člena tega zakona;
- odloča o drugih vprašanih in opravlja druge naloge, določene v zakonu ali aktu o ustanovitvi.

(2) Nadzorni svet odloča z večino glasov vseh članov.

(3) Delo nadzornega sveta vodi predsednik ali njegov namestnik v skladu s poslovníkom nadzornega sveta.

17. člen **(imenovanje in razrešitev direktorja)**

(1) Direktorja na podlagi izvedenega javnega razpisa imenuje nadzorni svet. Direktor je imenovan za dobo štirih let.

(2) Za direktorja je lahko imenovana oseba, ki ima najmanj visokošolsko izobrazbo pridobljeno po študijskih programih druge stopnje oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje, ima vsaj deset let delovnih izkušenj v medijih ali z mediji, od tega vsaj pet let vodstvenih izkušenj, in obvlada vsaj en svetovni jezik na višji ravni.

(3) Direktor mora imeti ob nastopu funkcije potrdilo o usposobljenosti za člane nadzornih svetov ali upravnih odborov gospodarskih družb, veljavno v Republiki Sloveniji.

(4) Za direktorja ne more biti imenovana oseba:

- ki je bila obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper premoženje ali gospodarstvo;
- ki je v kazenskem postopku z že vloženo pravnomočno obtožnico zoper njo za kaznivo dejanje zoper premoženje ali gospodarstvo;
- ki opravlja funkcijo, ki je po zakonu, ki ureja integriteto in preprečevanje korupcije, ali po tem ali drugem zakonu nezdržljiva s članstvom v nadzornem organu ali organu upravljanja gospodarske družbe, ali je tako funkcijo opravljala v preteklih šestih mesecih;
- ki ima ali je v zadnjih šestih mesecih imela funkcijo v politični stranki, na katero je bila voljena ali imenovana;
- ki je predsednik republike, predsednik vlade, poslanec v Državnem zboru ali Evropskem parlamentu, član Državnega sveta, župan, ustavni sodnik, minister, generalni sekretar vlade, državni sekretar in drugi funkcionar v državnih organih ali v institucijah in organih Evropske unije;
- ki je generalni direktor direktorata ministrstva, generalni sekretar ministrstva, predstojnik organa v sestavi ministrstva in predstojnik vladne službe, načelnik upravne enote ter direktor občinske uprave;
- ki je član ali zaposlena v organu, ki je pristojen za nadzor nad izvajanjem predpisov, ki urejajo medije.

(5) Nadzorni svet lahko predčasno razreši direktorja:

- če to sam zahteva;
- če pride do kateregakoli razloga, zaradi katerega v skladu s predpisi, ki urejajo delovna razmerja, preneha delovno razmerje direktorju po samem zakonu;
- če direktor pri svojem delu ne ravna v skladu s predpisi in splošnimi akti STA ali ne izvršuje odločitev nadzornega sveta ali ravna v nasprotju z njimi;
- če direktor s svojim delovanjem povzroči STA večjo škodo ali če zanemarja ali malomarno opravlja svoje dolžnosti, tako da nastanejo ali bi lahko nastale hujše motnje pri delu STA;
- če ne izpolnjuje pogojev za imenovanje, določenih v tem zakonu.

18. člen **(direktor)**

(1) Direktor vodi posle družbe samostojno in na lastno odgovornost.

(2) Direktor zastopa in predstavlja družbo neomejeno, razen v primeru sklepanja kreditnih pogodb in pogodb o investicijah, katerih vrednost presega pet odstotkov vseh letnih prihodkov STA iz preteklega leta, ko mora direktor pridobiti soglasje nadzornega sveta.

(3) Pravni posli, sklenjeni v nasprotju s prejšnjim odstavkom, so nični.

(4) Direktor imenuje in razrešuje odgovornega urednika v skladu s tem zakonom.

(5) Za direktorja se smiselno uporabljajo določbe o skrbnosti in odgovornosti kot jih za člane organov vodenja oziroma nadzora v delniških družbah določa zakon, ki ureja gospodarske družbe.

(6) Direktor STA vodi socialni dialog s predstavniki reprezentativnih sindikatov STA ter sklepa posebno kolektivno pogodbo STA in je v imenu STA eden od podpisnikov kolektivne pogodbe za poklicne novinarje na strani delodajalcev.

19. člen (uredništvo)

(1) Uredništvo STA sestavljajo odgovorni urednik, uredniki področnih uredništev in drugi uredniki, redno zaposleni novinarji in novinarji, ki s STA pogodbeno sodelujejo, v skladu z aktom o ustanovitvi STA in pravilnikom uredništva STA pa lahko tudi drugi avtorji prispevkov oziroma programski sodelavci.

(2) Uredništvo vodi in predstavlja odgovorni urednik.

(3) Člani uredništva in drugi avtorji prispevkov oziroma programski sodelavci so v okviru programske zasnove STA in v skladu z določbami tega zakona, zakona, ki ureja medije, in akta o ustanovitvi STA pri svojem delu neodvisni in samostojni.

(4) STA je dolžna zagotavljati uredništvu materialne in kadrovske pogoje za nemoteno delovanje in izvajanje programske zasnove v skladu z letnim poslovnim načrtom STA in tem zakonom.

(5) Pravila zagotavljanja in izvajanja uredniške neodvisnosti se določijo z dogovorom o uredniški neodvisnosti med direktorjem in uredništvom STA po predhodnem soglasju nadzornega sveta.

(6) Z dogovorom o uredniški neodvisnosti se uredi postopek razreševanja nesoglasij med direktorjem, nadzornim svetom in uredništvom oziroma odgovornim urednikom, postopek razreševanja nesoglasij znotraj uredništva ter določi vpliv uredništva ter način njegovega izvajanja na vse zanj pomembne kadrovske, strateške in organizacijske odločitve direktorja in nadzornega sveta.

20. člen (odgovorni urednik)

(1) Odgovornega urednika imenuje in razrešuje direktor po pridobitvi predhodnega mnenja uredništva. Odgovornega urednika se imenuje na podlagi izvedenega javnega razpisa.

(2) Direktor se mora pred imenovanjem odgovornega urednika posvetovati o kandidatih za odgovornega urednika s člani uredništva. Če direktor ne pridobi pozitivnega mnenja večine članov uredništva, predlaga imenovanje takega kandidata nadzornemu svetu. V tem primeru ima uredništvo pravico predlagati nadzornemu svetu svojega kandidata, izmed kandidatov prijavljenih na javni razpis, za odgovornega urednika.

(3) S kolektivno pogodbo STA ali notranjim aktom STA se lahko določijo tudi dodatne pravice uredništva pri imenovanju odgovornega urednika.

(4) Odgovorni urednik mora imeti najmanj visokošolsko izobrazbo pridobljeno po študijskih programih druge stopnje oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje in vsaj deset let delovnih izkušenj, od tega vsaj pet let kot novinar ali urednik ter mora obvladati vsaj en svetovni jezik na višji ravni.

(5) Mandat odgovornega urednika je štiri leta.

(6) Urednike področnih uredništev in druge urednike po predhodnem mnenju uredništva imenuje in razrešuje odgovorni urednik. Njihov mandat je vezan na mandat odgovornega urednika.

21. člen (financiranje STA)

(1) STA pridobiva sredstva:

- iz državnega proračuna v obliki nadomestila za opravljanje gospodarske javne službe STA, kot je določena v 5. členu tega zakona, ki se izplača na podlagi letne pogodbe, sklenjene med ustanoviteljem in STA;
- iz plačil iz drugega odstavka 5. člena tega zakona;
- iz tržnih dejavnosti.

(2) Pogodbo iz prve alinee prejšnjega odstavka v imenu in za račun ustanovitelja sklene pristojno ministrstvo.

22. člen (nadomestilo za opravljanje gospodarske javne službe)

(1) STA je upravičena do letnega nadomestila za izvajanje gospodarske javne službe iz prve alinee prvega odstavka prejšnjega člena, če prihodki od plačil iz drugega odstavka 5. člena tega zakona v posameznem letu ne pokrivajo stroškov izvajanja gospodarske javne službe. Nadomestilo se dodeli v skladu s Sklepom Komisije 2012/21/EU.

(2) Višina nadomestila za izvajanje gospodarske javne službe ne sme preseči zneska, potrebnega za kritje finančnega neto učinka na stroške in prihodke, nastale zaradi izpolnjevanja obveznosti izvajanja gospodarske javne službe, pri čemer se upoštevajo s tem povezani prihodki, ki jih izvajalec gospodarske javne službe obdrži, in tudi primeren dobiček.

(3) Finančni neto učinek se izračuna na naslednji način:

$$\text{finančni neto učinek} = A - B + C.$$

Pri tem so:

- A: vsi upravičeni stroški, nastali zaradi obveznosti izvajanja gospodarske javne službe;
- B: prihodki od plačil iz drugega odstavka 5. člena tega zakona;
- C: primeren dobiček.

(4) Upravičeni stroški iz prejšnjega odstavka so:

- stroški dela;
- splošni stroški delovanja;
- programsko materialni stroški;
- stroški investicij in investicijskega vzdrževanja.

(5) Primeren dobiček iz tretjega odstavka tega člena je tisti, ki ne preseže seštevka ustrezne menjalne obrestne mere in premije 100 baznih točk v skladu s sedmim odstavkom 5. člena Sklepa Komisije 2012/21/EU.

(6) Če znesek nadomestila, ki ga prejme STA na podlagi pogodbe iz prve alinee prvega odstavka prejšnjega člena, presega neto stroške, nastale pri opravljanju gospodarske javne službe iz preteklega leta (v nadaljnjem besedilu: prekomerno nadomestilo), in presežek ne znaša več kot deset odstotkov zneska letnega nadomestila, se lahko takšno prekomerno nadomestilo prenese v naslednje letno obdobje in odšteje od zneska nadomestila, izplačljivega za navedeno obdobje.

(7) V primeru, ko znesek prekomernega nadomestila presega deset odstotkov zneska letnega nadomestila, se mora presežek nad desetimi odstotki vrniti v državni proračun.

(8) Na podlagi pogodbe iz prve alinee prvega odstavka prejšnjega člena se iz državnega proračuna financirajo samo dejavnosti gospodarske javne službe, kakor so opredeljene v 5. členu tega zakona.

(9) Vlada z uredbo podrobneje uredi upravičene stroške, postopek načrtovanja obsega gospodarske javne službe, sklepanja pogodbe in izplačevanja nadomestila.

23. člen (revizija in notranji nadzor)

(1) V zvezi z delovanjem in poslovanjem STA mora biti vsako leto izvedena revizija, ki jo opravi pooblaščen revizor oziroma revizijska družba, in na podlagi katere se ugotovi smotrnost in pravilnost poslovanja.

(2) V zvezi z delovanjem in poslovanjem STA mora biti vsako leto opravljena notranja revizija poslovanja.

(3) S splošnim aktom STA se določijo ukrepi in sistem notranjega nadzora poslovanja in upravljanja družbe.

24. člen (poročanje)

(1) STA pošlje letno poslovno poročilo in revizijsko poročilo o smotrnosti in pravilnosti poslovanja iz prvega odstavka prejšnjega člena Državnemu zboru in pristojnemu ministrstvu v seznanitev.

(2) Nadzorni svet enkrat letno poroča Državnemu zboru in pristojnemu ministrstvu o svojem delu.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

25. člen (uskladitev aktov STA)

(1) Slovenska tiskovna agencija d.o.o., Ljubljana, ustanovljena z Aktom o ustanovitvi Slovenske tiskovne agencije d.o.o., Ljubljana (Uradni list RS, št. 27/12), nadaljuje svoje delo v skladu s tem zakonom.

(2) Nadzorni svet uskladi Akt o ustanovitvi Slovenske tiskovne agencije d.o.o., Ljubljana (Uradni list RS, št. 27/12) v treh mesecih od uveljavitve tega zakona.

(3) STA uskladi svoje akte s tem zakonom in aktom iz prejšnjega odstavka v treh mesecih po uveljavitvi akta iz prejšnjega odstavka.

26. člen (mandatov članov nadzornega sveta)

Člani nadzornega sveta nadaljujejo z delom do izteka mandata, za katerega so bili imenovani.

27. člen (mandat direktorja)

Direktor nadaljuje z delom do izteka mandata, za katerega je bil imenovan.

28. člen (mandat odgovornega urednika in drugih urednikov)

(1) Odgovorni urednik nadaljuje z delom do izteka mandata, za katerega je bil imenovan.

(2) Uredniki področnih uredništev in drugi uredniki nadaljujejo z delom do izteka mandata za katerega so bili imenovani, vendar najdlje do izteka mandata odgovornega urednika iz prejšnjega odstavka.

29. člen
(rok za sprejem uredbe)

Vlada v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona sprejme uredbo iz devetega odstavka 22. člena tega zakona.

30. člen
(prenehanje veljavnosti obstoječega zakona)

Z uveljavitvijo tega zakona preneha veljati Zakon o Slovenski tiskovni agenciji (Uradni list RS, št. 50/11 in 36/21).

31. člen
(začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Predmet zakona je ureditev statusa, dejavnosti, delovanja in financiranja Slovenske tiskovne agencije (v nadaljnjem besedilu: STA) ter nadzora nad njenim poslovanjem.

V skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah se z gospodarskimi javnimi službami zagotavljajo materialne javne dobrine kot proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjo v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija oziroma občina ali druga lokalna skupnost zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu. Ker storitev, ki jih zagotavlja STA, zaradi majhnosti slovenskega medijskega trga ni mogoče zagotavljati na trgu, se z zakonom določa gospodarska javna služba informiranja za potrebe medijev in javnosti, ki jo izvaja STA.

Dodelitev državne pomoči v obliki nadomestila za opravljanje javne gospodarske službe STA se izvaja v skladu s Sklepom Komisije 2012/21/EU z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L št. 7, z dne 11. 1. 2012, str. 3.; v nadaljnjem besedilu: Sklep Komisije 2012/21/EU). Ta določa pogoje, pod katerimi je državna pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, združljiva z notranjim trgom in izvzeta iz obveznosti priglasitve iz člena 108(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Sklep Komisije 2012/21/EU se uporablja za državne pomoči v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega podjetjem, ki so pooblaščen za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena iz člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije, pri čemer je ena od možnih kategorij teh nadomestil tudi nadomestilo, ki ne presega letnega zneska v višini 15 milijonov EUR za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena na katerem koli področju razen prometa in prometne infrastrukture (če se znesek nadomestila v obdobju pooblastitve spreminja, se letni znesek izračuna kot povprečje letnih zneskov nadomestila, ki se pričakujejo v obdobju pooblastitve). Med omenjeno kategorijo nadomestil spada tudi nadomestilo za opravljanje gospodarske javne službe STA.

Predmetni zakon, ki ureja status, dejavnost oziroma gospodarsko javno službo, delovanje in financiranje STA šteje za akt iz 4. člena Sklepa Komisije 2012/21/EU, ki določa, da se zadevno podjetje pooblasti za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena z enim ali več akti, katerih obliko lahko določi vsaka država članica. Akt ali akti vključujejo zlasti:

- a) vsebino in trajanje obveznosti javnih storitev;
- b) zadevno podjetje in, če je primerno, ozemlje;
- c) vrsto vseh izključnih ali posebnih pravic, ki jih podjetju dodeli organ, ki dodeli pomoč;
- d) opis mehanizma nadomestila in meril za izračun, nadzor in pregled nadomestila;
- e) ureditve za preprečevanje kakršnega koli prekomernega nadomestila in njegovo izterjavo ter
- f) sklic na ta sklep.

Delovanje, dejavnost in financiranje STA je urejeno tudi v skladu z Uredbo (EU) 2024/1083 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. aprila 2024 o vzpostavitvi skupnega okvira za medijske storitve na notranjem trgu in spremembi Direktive 2010/13/EU (evropski akt o svobodi medijev) (v nadaljnjem besedilu: Evropski akt o svobodi medijev), po kateri je ponudnik javne medijske storitve ponudnik, ki je na podlagi nacionalnega prava pooblaščen za opravljanje nalog javne storitve in prejema nacionalna javna sredstva za opravljanje takih nalog.

K 2. členu:

Novi zakon ohranja obstoječi status oziroma pravno organizacijsko obliko STA kot družbe z omejeno odgovornostjo. Organizacijo in delovanje STA primarno ureja ta zakon, za vsa ostala vprašanja, ki niso urejena v tem zakonu, pa se uporablja zakon, ki ureja gospodarske družbe, oziroma zakon, ki ureja gospodarske javne službe, če gre za vprašanja v zvezi z izvajanjem gospodarske javne službe.

STA je izdajatelj medija v skladu z zakonom, ki ureja medije. To pomeni, da bo za STA prav tako veljal zakon o medijih, razen v tistih vprašanjih, ki so v tem zakonu določena drugače.

K 3. členu:

Za razliko od obstoječega zakona se z novim zakonom določa pomen temeljnih izrazov oziroma pojmov, in sicer javne medijske storitve tiskovne agencije, novice ali agencijske vesti, kratkega povzetka novice, vsebine, medija in dogodkov, s čimer se zagotavlja večja jasnost in določnost pravnih norm.

K 4. členu:

Novi zakon ne spreminja ustanoviteljstva oz. lastništva STA. Edini ustanovitelj in družbenik STA ostaja Republika Slovenija. Takšna statusno pravna in lastniška ureditev je skladna tudi z Zakonom o gospodarskih javnih službah, po katerem je kot ena izmed možnih oblik zagotavljanja javnih služb možno tudi javno podjetje, in sicer, kadar gre za opravljanje ene ali več gospodarskih javnih služb večjega obsega, ali kadar to narekuje narava monopolne dejavnosti, ki je določena kot gospodarska javna služba, gre pa za dejavnost, ki jo je mogoče opravljati kot profitno.

Glede na obstoječi zakon je dodana zahteva, da ustanovitelj svojega poslovnega deleža ne sme deliti ali prenesti na drugo osebo. Kot že po obstoječem zakonu, je dolžnost ustanovitelja zagotoviti institucionalno in uredniško neodvisnost STA ter primerno financiranje za nemoteno izvajanje gospodarske javne službe.

Novi zakon jasno določa, kateri organ ustanovitelja (Republike Slovenije) je pristojen za posamezna vprašanja v zvezi z STA. Ko gre za vprašanje izvajanja pravic in obveznosti ustanovitelja in družbenika, le te v imenu Republike Slovenije izvaja Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada), razen če ta zakon določa drugače. V primeru vprašanj, ki se tičejo področja delovanja STA in spremljanja naložbe, pa je pristojno Ministrstvo, ki je pristojno z medije, katero je po obstoječem Zakonu o državni upravi Ministrstvo za kulturo.

Firma družbe, Slovenska tiskovna agencija d.o.o., Ljubljana, in skrajšana firma družbe, STA d.o.o. Ljubljana, ostajata nespremenjeni.

Zaradi varstva pred potencialnimi obveznostmi, ki jih STA ne bi zmogla, novi zakon, tako kot že obstoječi, določa omejitve pri zadolževanju STA, s čimer se naj zagotavlja finančna stabilnost organizacije in izvajanje namena, zaradi katerega je ustanovljena in deluje. V skladu s temi omejitvami se STA lahko zadolžuje le s predhodnim soglasjem v skladu s predpisi, ki urejajo javne finance, in ne more, brez soglasja Vlade Republike Slovenije, pridobiti, obremeniti ali odtujiti nepremičnega in drugega premoženja, katerega vrednost presega 25 odstotkov vseh letnih prihodkov STA iz preteklega leta.

V novem zakonu se prav tako ohranja pravica delavcev, da izvršujejo svojo pravico do sodelovanja pri upravljanju STA v skladu z določbami zakona, ki ureja sodelovanje delavcev pri upravljanju, razen kadar so v tem zakonu posamezna vprašanja urejena drugače.

K 5. členu:

Z novim zakonom je popolnoma prenovljena opredelitev gospodarske javne službe, ki jo opravlja STA. Novi zakon namesto javne službe opredeljuje gospodarsko javno službo, kot jo ureja Zakon o gospodarskih javnih službah, ker je to glede na dane okoliščine v zvezi z dejavnostjo, poslanstvom in namenom ustanovitev STA, kot tudi zaradi njenega financiranja oziroma možnih virov financiranja, primernejša oblika za zagotavljanje javnih storitev, ki so v javnem interesu Republike Slovenije. V skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah se z gospodarskimi javnimi službami zagotavljajo materialne javne dobrine kot proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjo v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija oziroma občina ali druga lokalna skupnost zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu. Kot možne vire financiranja gospodarske javne službe Zakon o gospodarskih javnih službah določa ceno javnih dobrin, proračunska sredstva in druge vire, ki so določeni z zakonom ali odlokom lokalne skupnosti.

Natančna opredelitev gospodarske javne službe je pomembna tako zaradi domačega kot tudi evropskega prava, zlasti evropskih pravil za državne pomoči. Eno od načel javnih služb v domači zakonodaji (npr. Zakon o gospodarskih javnih službah) je njihova določna zakonska ureditev.

Gospodarska javna služba, ki jo opravlja STA, po novem zakonu zajema:

- izvajanje javne medijske storitve tiskovne agencije v slovenskem in angleškem jeziku za potrebe drugih izdajateljev medijev in drugih naročnikov;
- objavo kratkih povzetkov novic na spletnem portalu;
- vzpostavitev in urejanje spletnega portala za objavlanje kratkih povzetkov novic;
- vzpostavitev in urejanje spletnega portala za preverjanje točnosti vsebin;

- pripravo in objavo vsebin o delovanju avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebin o delovanju romske etnične skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebin za pripadnike drugih narodnih in etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji ter vsebin za slovenske narodne manjšine v sosednjih državah oziroma za Slovence v zamejstvu in po svetu;
- upravljanje in hramba dokumentarnega in arhivskega gradiva, ki nastaja v okviru javne službe STA, v skladu z zakonom, ki ureja ravnanje z arhivskim gradivom;
- izposoja dokumentarnega in arhivskega gradiva za namene uporabe drugih izdajateljev medijev in naročnikov.

V skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah se lahko gospodarska javna služba financira tudi iz cene javnih dobrin, ki jo določi ustanovitelj, in ne zgolj iz proračunskih sredstev. Takšen primer je določen za uporabo naslednjih storitev STA:

- storitev javne medijske storitve tiskovne agencije v slovenskem in angleškem jeziku za potrebe drugih izdajateljev medijev oziroma naročnikov, za katere se plačuje naročnina,
- storitev izposoje dokumentarnega in arhivskega gradiva za namene uporabe drugih izdajateljev medijev in naročnikov, za katero se plačuje dejanske stroške priprave in morebitnih nadomestil iz naslova avtorske in sorodnih pravic.

V navedenih primerih cenik storitev za naročnike potrdi Vlada Republike Slovenije na predlog STA.

Vse preostale storitve gospodarske javne službe STA, ki torej obsegajo objavo kratkih povzetkov novic na spletnem portalu; vzpostavitev in urejanje spletnega portala za objavljanje kratkih povzetkov novic; vzpostavitev in urejanje spletnega portala za preverjanje točnosti vsebin; pripravo in objavo vsebin o delovanju avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebin o delovanju romske etnične skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebin za pripadnike drugih narodnih in etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji ter vsebin za slovenske narodne manjšine v sosednjih državah oziroma za Slovence v zamejstvu in po svetu; ter upravljanje in hrambo dokumentarnega in arhivskega gradiva, ki nastaja v okviru javne službe STA, pa so na način javne medijske storitve brezplačno dostopne javnosti na spletnem mestu STA.

Novi zakon določa, da STA izvaja gospodarsko javno službo redno in nemoteno. Zagotavljati mora enako obravnavo uporabnikov glede dostopnosti in kakovosti storitev. Gre za temeljno značilnost gospodarskih javnih služb, kot jih opredeljuje Zakon o gospodarskih javnih službah, in sicer trajno in nemoteno zagotavljanje javnih dobrin oziroma storitev zaradi zadovoljevanja javnih potreb in dostopnost le-teh vsakomur pod enakimi pogoji.

K 6. členu:

STA lahko opravlja tudi druge dejavnosti, ki ne spadajo v okvir gospodarske javne službe, vendar pa le tiste, ki so izrecno opredeljene v tem členu. Tržne dejavnosti, ki jih STA v skladu s tem členom lahko opravlja, so:

- trženje oglaševalskega prostora;
- izvajanje in posredovanje komercialnih naročil s področje dela STA;
- organizacija javnih dogodkov, posvetovanj in okroglih miz;
- založniška dejavnost v delu, ki je namenjena izključni komercialni uporabi na trgu.

K 7. členu:

Z načelom finančne preglednosti pri opravljanju gospodarske javne službe se zagotavlja transparentnost delovanja in poslovanja STA. Razlog ureditve je v omogočanju nadzora pristojnih organov znotraj STA in zunanjih organov nadzora ter zaradi transparentnosti delovanja in financiranja gospodarske javne službe, ki jo opravlja STA. Gre za pravila o preglednosti poslovanja ter državnih pomočeh, ki so urejena tako v evropski kot tudi v domači zakonodaji. Temeljno pravilo je, da STA zagotavlja jasno, pregledno in primerno evidentiranje prihodkov in odhodkov, povezanih z izvajanjem dejavnosti gospodarske javne službe in tržnih dejavnosti na način, kot ga določa zakon, ki ureja preglednost finančnih odnosov in ločeno evidentiranje dejavnosti (ZPFOLERD-1).

Notranji računovodski izkazi za različne dejavnosti, to je dejavnosti gospodarske javne službe in tržne dejavnosti, morajo biti ločeni. S tem se zagotovi, da se lahko preverja namenskost porabe javnih sredstev in preprečujejo prelivanja sredstev.

Direktor pripravi v skladu z ZPFOLERD-1, Slovenskimi računovodskimi standardi ter predpisi za delovanje in izvajanje javnih gospodarskih služb naslednja pravila: Splošna pravila računovodstva STA, Pravila stroškovnega računovodstva, po katerih se vodijo ločeni računi, in Pravila ločenega evidentiranja in sodila za razporejanje splošnih stroškov, na podlagi katerih se izračunajo neto stroški

po posameznih organizacijskih enotah in uredništvih, ki izvajajo gospodarsko javno službo. Ta pravila direktor posreduje v sprejem nadzornemu svetu.

V skladu z ZPFOLERD-1 mora direktor ustreznost sodil za razporejanje splošnih stroškov, na podlagi katerih se izračunajo neto stroški po posameznih organizacijskih enotah in uredništvih, ki izvajajo gospodarsko javno službo, in pravilnost njihove uporabe preveriti v okviru revizije letnih izkazov. Direktor mora, če je to potrebno zaradi sprememb predpisov, standardov ali zaradi priporočil ali mnenj pristojnih organov, opraviti revizijo teh pravil in pripraviti predlog spremenjenih pravil, ki jih posreduje v sprejem nadzornemu svetu. S tem se zagotavlja, da standardi sledijo razvoju in novim zahtevam okolja. Zato, da se zagotovi stabilnost, in da se dejansko tudi upoštevajo spremembe okolja, mora direktor na vsaka štiri leta od zadnje potrditve novih ali spremenjenih pravil s strani nadzornega sveta opraviti revizijo sprejetih pravil in pripraviti predlog spremenjenih pravil, ki jih posreduje v sprejem nadzornemu svetu, kadar oceni, da je to potrebno. O sprejemu teh pravil in njihovih spremembah mora direktor v 15 dneh od sprejema obvestiti Ministrstvo za kulturo, ki je v skladu z ZPFOLERD-1 pristojno za nadzor nad ustreznostjo sodil.

Zelo pomembno je, da morajo biti vsi stroški in prihodki STA pravilno dodeljeni in razporejeni na podlagi uporabljenih pravil stroškovnega računovodstva in pravil ločenega evidentiranja in porazdeljevanja splošnih stroškov. V letnem poročilu o poslovanju morajo biti podrobno navedeni prihodki in odhodki glede na dejavnost, tako da je razvidno, ali izhajajo iz opravljanja dejavnosti gospodarske javne službe ali tržnih dejavnosti. S tem se prispeva k pravilnemu in transparentnemu financiranju gospodarske javne službe, ki jo opravlja STA. STA ne sme iz sredstev, pridobljenih za opravljanje gospodarske javne službe, financirati tržnih dejavnosti. S tem je izrecno prepovedano navzkrižno subvencioniranje tržnih dejavnosti, ki jih opravlja STA, kar je temeljni ratio določb evropskih pravil o državnih pomočeh ter o preglednosti poslovanja.

K 8. členu:

Ker je STA nacionalna tiskovna agencija, ki mora delovati v javnem interesu, je nedopustno, da bi zapadla pod vpliv katerekoli ideološke, politične ali ekonomske skupine v družbi. Zakon zato določa načelo neodvisnosti in nepristranskosti, v skladu s katerim mora STA delovati po načelih novinarske in uredniške neodvisnosti, nepristranskosti in profesionalnosti. STA ne sme pod nobenim pogojem upoštevati vplivov in pogledov, ki bi lahko vplivali na točnost, objektivnost ali verodostojnost njenih informacij. STA ne sme, dejansko ali pravno, postati odvisna od katerekoli ideološke, politične ali ekonomske skupine. Ta določba se zgleduje po francoskem zakonu, ki ureja francosko tiskovno agencijo AFP (Agence France-Presse), ki je takšna načela vpeljal na področje agencijskega poročanja in dandanes predstavlja standard visoke neodvisnosti agencijskega delovanja in poročanja. Takšno določbo povzema kar nekaj novejših zakonov, ki urejajo tiskovne agencije v Evropi (npr. hrvaški, ciprski).

Ustanovitelj ne sme posegati v uredniško politiko in uredniške odločitve STA in ne sme poskušati vplivati nanje. Ta določba upošteva zaščitne ukrepe za neodvisno delovanje ponudnikov javnih medijskih storitev, kot jih določa Evropski akt o svobodi medijev, in sicer, da morajo države članice zagotoviti, da so ponudniki javnih medijskih storitev uredniško in funkcionalno neodvisni ter svojemu občinstvu nepristransko zagotavljajo raznovrstne informacije in mnenja v skladu s svojo nalogo javne službe, kakor je opredeljena na nacionalni ravni v skladu s Protokolom št. 29.

K 9. členu:

Načelo samostojnosti pomeni, da je STA, ne glede na dejstvo, da gre za gospodarsko družbo v lasti države, samostojna pri svojem delu. Načelo samostojnosti vsebuje tako samostojnost pri opravljanju dejavnosti kot tudi finančno samostojnost, ki ji jo zagotavlja ta zakon in akt o ustanovitvi. STA ima tudi notranjo organizacijsko avtonomijo, saj v skladu z zakonom preko svojih pristojnih organov ureja svojo notranjo organizacijo in način dela.

K 10. členu:

Načelo javnosti delovanja STA se konkretizira z dolžnostjo STA, da javnost pravočasno in točno obvešča o opravljanju dejavnosti gospodarske javne službe ter da uporabnike svojih storitev na primeren način obvešča o pogojih in načinih dostopa do storitev STA.

K 11. členu:

Notranjo organizacijo STA, v kolikor ni že opredeljena v tem zakonu, podrobneje ureja akt o ustanovitvi, ki pa mora biti skladen z določbami tega zakona in zakona o gospodarskih družbah. Zakon natančno določa, kaj mora biti urejeno v aktu o ustanovitvi, pri čemer dopušča določeno stopnjo organizacijske avtonomije, saj akt o ustanovitvi lahko uredi tudi druga vprašanja, pomembna

za opravljanje dejavnosti in poslovanje STA. Akt o ustanovitvi začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

K 12. členu:

Določena sta organa upravljanja in nadzora STA, in sicer direktor in nadzorni svet.

K 13. členu:

Zakon ne spreminja obstoječe ureditve glede sestave nadzornega sveta oziroma imenovanja posameznih članov, konstituiranja in trajanja mandata, kot tudi ne glede vprašanj o skrbnosti in odgovornosti članov nadzornega sveta, njihove samostojnosti in neodvisnosti pri opravljanju dela ter nagrade za delo.

Edina sprememba se nanaša na pogoje in merila, ki jih morajo izpolnjevati člani nadzornega sveta, ki so določeni natančneje in strožje. To je pomembno zato, da se zagotovi še večja strokovna usposobljenost članov nadzornega sveta, ki imajo pomembe pristojnosti, vezane na opravljanje nadzora nad poslovanjem in delovanjem STA, ter odpravijo vsakršne možnosti obstoja nasprotja interesov.

Poleg pogojev, ki jih določa Zakon o gospodarskih družbah, bo morala oseba za imenovanje za člana nadzornega sveta izpolnjevati še naslednje pogoje in merila:

- ni bila obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper premoženje ali gospodarstvo in ni v kazenskem postopku z že vloženo pravnomočno obtožnico zoper njo za kaznivo dejanje zoper premoženje ali gospodarstvo;
- njene izkušnje potrjujeta poslovna uspešnost in ugled;
- je časovno razpoložljiva in bo časovno razpoložljiva med opravljanjem funkcije;
- ima najmanj visokošolsko izobrazbo pridobljeno po študijskih programih druge stopnje oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje
- ima najmanj pet let ustreznih delovnih izkušenj pri vodenju primerljivih gospodarskih družb;
- ne opravlja funkcije, ki je po zakonu, ki ureja integriteto in preprečevanje korupcije, po tem ali drugem zakonu nezdržljiva s članstvom v nadzornem organu ali organu upravljanja gospodarske družbe, in take funkcije ni opravljala v preteklih šestih mesecih;
- nima in tudi v zadnjih šestih mesecih ni imela funkcije v politični stranki, na katero je bila voljena ali imenovana
- pozna pravice in obveznosti člana nadzornega sveta, kar dokazuje s potrdilom o pridobitvi znanja glede pristojnosti, odgovornosti in delovanja nadzornih svetov;
- ni predsednik republike, predsednik vlade, poslanec v Državnem zboru ali Evropskem parlamentu, član Državnega sveta, župan, ustavni sodnik, minister, generalni sekretar vlade, državni sekretar in drugi funkcionar v državnih organih ali v institucijah in organih Evropske unije;
- ni generalni direktor direktorata ministrstva, generalni sekretar ministrstva, predstojnik organa v sestavi ministrstva in predstojnik vladne službe, načelnik upravne enote ter direktor občinske uprave;
- ni član organa ali zaposlena v organu, ki je pristojen za nadzor nad izvajanjem predpisov, ki urejajo medije;
- ni zaposlena na STA, razen predstavnika zaposlenih iz tretjega odstavka tega člena;
- ni član organa vodenja, upravljanja ali nadzora v podjetjih, ki opravljajo enake oziroma podobne storitve kot STA, zaradi česar bi lahko prišlo do konflikta interesov, ter prav tako ni v delovnem razmerju ali pogodbeno ne sodeluje s takšnimi podjetji;
- ni ožji družinski član oseb, ki sestavljajo organe vodenja, upravljanja ali nadzora podjetij, ki opravljajo enake oziroma podobne storitve kot STA, zaradi česar bi lahko prišlo do konflikta interesov;
- druga merila in pogoje, ki jih določajo interni akti STA.

K 14. členu:

Zakon ne spreminja obstoječega postopka imenovanja članov nadzornega sveta s strani državnega zbora. Vlada najmanj šest mesecev pred iztekom mandata članov nadzornega sveta objavi javni poziv. V javnem pozivu se določijo pogoji za izvolitev članov nadzornega sveta ter rok za prijavo na javni poziv, ki ne sme biti krajši od 15 dni in ne daljši od 30 dni od objave javnega poziva. Vlada izmed vseh prispelih vlog najprej izloči prepozne in nepopolne vloge, izmed preostalih vlog pa, v roku 15 dni po poteku roka za prijavo na javni poziv, oblikuje predlog kandidatov za člane nadzornega sveta in ga posreduje državnemu zboru. Državni zbor izvoli člane nadzornega sveta z večino glasov vseh poslancev, pri čemer glasuje o vsakem kandidatu posebej. Z zahtevo po pridobitvi glasov večine vseh poslancev je doseženo, da bodo v nadzorni svet izvoljeni le tisti kandidati, ki bodo zaradi svoje strokovnosti uživali dovolj široko podporo poslancev. Nadzorni svet je konstituiran in sme veljavno

odločati, ko so v skladu s tem zakonom imenovani vsaj trije člani. Gre za varovalo v primeru, da državni zbor ne bi izvolil vseh kandidatov, saj omogoča, da nadzorni svet kljub temu lahko začne z delom.

K 15. členu:

Zakon ne spreminja obstoječega postopka razrešitve članov nadzornega sveta. Član nadzornega sveta je lahko razrešen pred koncem mandata, če to sam zahteva, če iz katerega koli razloga ne more opravljati svoje dolžnosti (npr. daljša bolezen), če ni bil navzoč na sejah nadzornega sveta v obdobju šestih mesecev, če je v kandidaturi navedel neresnične podatke, če je pravnomočno obsojen za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, če ne izpolnjuje več zakonskih pogojev za člana nadzornega sveta in če s svojim delovanjem povzroči STA večjo škodo ali če zanemarija ali malomarno opravlja svoje dolžnosti, tako da nastanejo ali bi lahko nastale hujše motnje pri delu STA. V tem primeru nadzorni svet predlaga subjektu, ki je takega člana izvolil, da ga razreši in izvoli novega člana nadzornega sveta. Do sprejetja odločitve o razrešitvi član nadzornega sveta, katerega razrešitev je nadzorni svet predlagal, nima glasovalne pravice. Nov član se izvoli za preostanek časa, za katerega je bil izvoljen član, ki je bil razrešen. V primeru, da bi se novemu članu mandat končal prej kakor v šestih mesecih, se novega člana ne izvoli. Bistveno je torej, da zakon ne predvideva t. i. »nekrivdnih« razlogov za razrešitev, s čimer še dodatno krepi njihovo avtonomijo in reprezentativnost. To pomeni, da člani nadzornega sveta ne morejo biti razrešeni zaradi svojih strokovnih stališč ali nazorov, kot tudi to, da zakon ne dopušča političnih razrešitev članov nadzornega sveta. Glede na OECD standarde, zakon daje poudarek strokovnosti dela nadzornega sveta in omogoča razrešitev članov nadzornega sveta le zaradi osebnih ali krivdnih razlogov.

K 16. členu:

Nadzorni svet ima pomembne pristojnosti nadzora nad delom direktorja ter odloča o vseh glavnih strateških odločitvah v družbi. Nadzorni svet na predlog direktorja sprejema letni poslovni načrt; potrjuje letno poslovno poročilo družbe; na predlog direktorja sprejema akt o ustanovitvi in njegove spremembe; na predlog direktorja sprejema strateški načrt, s katerim opredeli vsebino, cilje in kazalnike za izvajanje gospodarske javne službe in tržnih dejavnosti v skladu s tem zakonom in so podlaga za pripravo letnega poslovnega načrta; na predlog direktorja sprejema pravila iz tretjega odstavka 7. člena tega zakona; na predlog direktorja odloča o imenovanju pooblaščenega revizorja oziroma revizijske družbe v skladu z zakonom, ki ureja revidiranje; na predlog direktorja sprejema stroškovnik za storitve gospodarske javne službe iz 5. člena tega zakona in ga posreduje v potrditev vladi; sprejema cenik za storitve tržne dejavnosti iz 6. člena tega zakona; odloča o imenovanju direktorja STA na podlagi javnega razpisa; odloča o razrešitvi direktorja STA v skladu z določbo petega odstavka 17. člena tega zakona; v primeru, ki ga določa ta zakon, imenuje odgovornega urednika; sprejema svoj poslovnik; odloča o podelitvi soglasja iz drugega odstavka 18. člena tega zakona; ter odloča o drugih vprašanih in opravlja druge naloge, določene v tem zakonu ali aktu o ustanovitvi. Nadzorni svet odloča z večino glasov vseh članov. Delo nadzornega sveta vodi predsednik ali njegov namestnik v skladu s poslovníkom nadzornega sveta.

K 17. členu:

Direktorja imenuje nadzorni svet na podlagi izvedenega javnega razpisa. S tem želi zakon okrepiti avtonomijo STA, saj omejuje ustanovitelja pri neposrednem vplivu na imenovanje direktorja STA. Mandat direktorja traja štiri leta.

Za zasedbo funkcije direktorja so predpisani strogi pogoji, ki morajo biti izpolnjeni kumulativno. Za direktorja je lahko imenovana oseba, ki ima najmanj visokošolsko izobrazbo pridobljeno po študijskih programih druge stopnje oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje, ima vsaj deset let delovnih izkušenj v medijih ali z mediji, od tega vsaj pet let vodstvenih izkušenj in obvlada vsaj en svetovni jezik na višji ravni. Poleg tega mora imeti direktor ob nastopu funkcije še potrdilo o usposobljenosti za člane nadzornih svetov ali upravnih odborov gospodarskih družb, veljavno v Republiki Sloveniji. Ta pogoj je pomemben zato, ker je presoja izkušenj po svoji naravi vedno subjektivna, potrdilo o usposobljenosti za člane nadzornih svetov ali upravnih odborov gospodarskih družb pa predstavlja objektivni izkaz znanja iz poslovedenja in nadzora, ki je standard v vseh družbah, ki jih vodi ali upravlja Republika Slovenija.

Pogoji, kdo ne more biti imenovan za direktorja, so glede na obstoječo ureditev določeni natančneje in strožje. To je pomembno zato, da se zagotovi še večja strokovna usposobljenost direktorja in odpravijo vsakršne možnosti obstoja nasprotja interesov. Za direktorja tako ne more biti imenovana oseba, ki je bila obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper premoženje ali gospodarstvo; ki je v kazenskem postopku z že vloženo pravnomočno obtožnico zoper njo za kaznivo dejanje zoper premoženje ali gospodarstvo; ki opravlja funkcijo, ki je po zakonu, ki ureja integriteto in preprečevanje

korupcije, ali po tem ali drugem zakonu nezdržljiva s članstvom v nadzornem organu ali organu upravljanja gospodarske družbe, ali je tako funkcijo opravljala v preteklih šestih mesecih, ki ima ali je v zadnjih šestih mesecih imela funkcijo v politični stranki, na katero je bila voljena ali imenovana; ki je predsednik republike, predsednik vlade, poslanec v Državnem zboru ali Evropskem parlamentu, član Državnega sveta, župan, ustavni sodnik, minister, generalni sekretar vlade, državni sekretar in drugi funkcionar v državnih organih ali v institucijah in organih Evropske unije; ki je generalni direktor direktorata ministrstva, generalni sekretar ministrstva, predstojnik organa v sestavi ministrstva in predstojnik vladne službe, načelnik upravne enote ter direktor občinske uprave; ali je član ali zaposlena v organu, ki je pristojen za nadzor nad izvajanjem predpisov, ki urejajo medije.

Zakon ne spreminja obstoječih razlogov za predčasno razrešitev direktorja. Nadzorni svet lahko razreši direktorja pred koncem mandata le, če to sam zahteva, če nastane kateri od razlogov, zaradi katerih v skladu s predpisi, ki urejajo delovna razmerja, preneha delovno razmerje direktorju po samem zakonu, če direktor pri svojem delu ne ravna v skladu s predpisi in splošnimi akti STA ali ne izvršuje odločitev nadzornega sveta ali ravna v nasprotju z njimi, če direktor s svojim delovanjem povzroči STA večjo škodo ali če zanemarja ali malomarno opravlja svoje dolžnosti, tako da nastanejo ali bi lahko nastale hujše motnje pri delu STA in če ne izpolnjuje več pogojev za imenovanje, določenih v tem zakonu. Direktor je torej lahko predčasno razrešen le zaradi osebnih ali krivdnih razlogov.

K 18. členu:

Zakon ne spreminja obstoječe določbe o pristojnostih in pooblastilih direktorja. Direktor vodi posle družbe samostojno in na lastno odgovornost ter zastopa in predstavlja družbo neomejeno, razen v primeru najemanja kreditov in sklepanja pogodb o investicijah, katerih vrednost presega pet odstotkov vseh letnih prihodkov STA iz preteklega leta, ko mora direktor pridobiti soglasje nadzornega sveta, kar predstavlja še dodatno zaščito javnega interesa pri delu STA. Za direktorja je, tako kot za člane nadzornega sveta, določena smiselna uporaba določb o skrbnosti in odgovornosti kot jih za člane organov vodenja oziroma nadzora v delniških družbah določa zakon, ki ureja gospodarske družbe. Direktor je zadolžen tudi za vodenje socialnega dialoga s predstavniki reprezentativnih sindikatov STA ter sklepa posebno kolektivno pogodbo STA in je v imenu STA eden od podpisnikov Kolektivne pogodbe za poklicne novinarje na strani delodajalcev.

K 19. členu:

Zakon ne spreminja obstoječe določbe o uredništvu. Uredništvo STA sestavljajo odgovorni urednik, uredniki področnih uredništev in drugi uredniki, redno zaposleni novinarji in novinarki, ki s STA pogodbeno sodelujejo, v skladu z aktom o ustanovitvi STA in pravilnikom uredništva STA pa lahko tudi drugi avtorji prispevkov oziroma programski sodelavci, s čimer se skuša zajeti čim širši krog sodelavcev STA. Uredništvo vodi in predstavlja odgovorni urednik. Pomembna je določba, ki ureja načelo novinarske avtonomije, v skladu s katerim so člani uredništva in drugi avtorji prispevkov oz. programski sodelavci, v okviru programske zasnove STA in v skladu z določili tega zakona, Zakona o medijih in akta o ustanovitvi STA pri svojem delu neodvisni in samostojni. STA je dolžna uredništvu zagotavljati materialne in kadrovske pogoje za nemoteno delovanje in izvajanje programske zasnove v skladu z letnim poslovnim načrtom STA in tem zakonom. Pravila zagotavljanja in izvajanja uredniške neodvisnosti se določijo z dogovorom o uredniški neodvisnosti med direktorjem in uredništvom STA po predhodnem soglasju nadzornega sveta. Z dogovorom o uredniški neodvisnosti se uredi postopek razreševanja nesoglasij med direktorjem, nadzornim svetom in uredništvom oziroma odgovornim urednikom, postopek razreševanja nesoglasij znotraj uredništva ter določi vpliv uredništva ter način njegovega izvajanja na vse zanj pomembne kadrovske, strateške in organizacijske odločitve direktorja in nadzornega sveta.

K 20. členu:

Zakon ne spreminja obstoječe določbe o odgovornem uredniku. Direktor imenuje in razrešuje odgovornega urednika, s čimer izpolnjuje svoja upravljavska oz. poslovodna upravičenja. Odgovornega urednika imenuje direktor na podlagi izvedenega javnega razpisa in po pridobitvi predhodnega mnenja uredništva. Vendar gre zakon še dalje in zagotavlja pravico uredništva, da kadar večina članov uredništva nasprotuje imenovanju določenega kandidata za odgovornega urednika, direktor te osebe ne sme imenovati za odgovornega urednika. Če namerava direktor imenovati za odgovornega urednika kandidata, ki ni dobil pozitivnega mnenja večine članov uredništva, mora imenovanje takega kandidata predlagati nadzornemu svetu. V tem primeru ima uredništvo pravico predlagati nadzornemu svetu svojega kandidata, izmed kandidatov prijavljenih na javni razpis, za odgovornega urednika. S tem se zagotavlja zakonsko določen vpliv na imenovanje odgovornega urednika s strani članov uredništva, saj bodo le-ti morali na koncu sodelovati z njim.

Zaradi izrednega pomena, ki ga ima položaj odgovornega urednika pri opravljanju dejavnosti STA, so za imenovanje odgovornega urednika določeni zahtevni pogoji glede izobrazbe in delovnih izkušenj z namenom, da bo odgovorni urednik opravljal svoje delo kvalitetno in v skladu s profesionalnimi standardi. Odgovorni urednik mora tako imeti najmanj visokošolsko izobrazbo pridobljeno po študijskih programih druge stopnje oziroma raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje in vsaj deset let delovnih izkušenj, od tega vsaj pet let kot novinar ali urednik ter mora aktivno obvladati vsaj en svetovni jezik na višji ravni. Njegov mandat traja štiri leta.

Urednike področnih uredništev in druge urednike po predhodnem mnenju uredništva imenuje in razrešuje odgovorni urednik. Njihov mandat je vezan na mandat odgovornega urednika.

K 21. členu:

STA se financira oziroma pridobiva sredstva iz državnega proračuna v obliki nadomestila za opravljanje gospodarske javne službe STA, kot je določena v 5. členu tega zakona in ki se izplača na podlagi letne pogodbe, sklenjene med ustanoviteljem in STA, iz plačil iz drugega odstavka 5. člena tega zakona, tj. iz naročin naročnikov za uporabo storitev gospodarske javne službe, ter iz tržnih dejavnosti. Zakon tudi jasno določa, kdo na strani ustanovitelja sklene z STA letno pogodbo za opravljanje gospodarske javne službe STA, in sicer je to Ministrstvo za kulturo.

K 22. členu

STA je upravičena do letnega nadomestila za opravljanje gospodarske javne službe, ob pogoju, da prihodki od plačil iz drugega odstavka 5. člena tega zakona (to so prihodki iz naslova naročin naročnikov za uporabo storitev gospodarske javne službe) v posameznem letu ne pokrivajo stroškov izvajanja javne službe.

Nadomestila za opravljanje gospodarske javne službe se STA dodeli v skladu s Sklepom Komisije 2012/21/EU. Omenjeni sklep navaja, da zaradi preprečevanja neupravičenega izkrivljanja konkurence nadomestilo ne bi smelo presežati zneska, potrebnega za pokrivanje neto stroškov, ki jih ima podjetje pri opravljanju storitev, vključno z zmernim dobičkom. Pri tem pa se upoštevni neto stroški lahko izračunajo kot razlika med stroški opravljanja storitve splošnega gospodarskega pomena in prihodki, zasluženimi s storitvijo splošnega gospodarskega pomena, ali pa tudi kot razlika med neto stroški podjetja za poslovanje z obveznostjo opravljanja javne storitve in neto stroški ali dobičkom istega podjetja za poslovanje brez obveznosti opravljanja javne storitve.

V skladu z omenjenim sklepom zakon določa formulo za izračun višine nadomestila za izvajanje gospodarske javne službe, in sicer ta ne sme preseči zneska, potrebnega za kritje finančnega neto učinka na stroške in prihodke, nastale zaradi izpolnjevanja obveznosti izvajanja gospodarske javne službe, pri čemer se upoštevajo s tem povezani prihodki, ki jih izvajalec gospodarske javne službe obdrži, in tudi primeren dobiček. Finančni neto učinek se izračuna na naslednji način:

Finančni neto učinek = A – B + C, pri čemer so:

- A: vsi upravičeni stroški, nastali zaradi obveznosti izvajanja gospodarske javne službe;
- B: prihodki od plačil iz drugega odstavka 4. člena tega zakona;
- C: primeren dobiček.

Zakon nadalje definira upravičene stroški, nastale zaradi obveznosti izvajanja gospodarske javne službe, in so to stroški dela, splošni stroški delovanja, programsko materialni stroški, stroški investicij in investicijskega vzdrževanja. Primeren dobiček pa je definiran kot tisti dobiček, ki ne preseže seštevka ustrezne menjalne obrestne mere in premije 100 baznih točk v skladu s sedmim odstavkom 5. člena Sklepa Komisije 2012/21/EU.

Zakon ureja tudi primer prekomernih nadomestil, in sicer, če znesek nadomestila, ki ga prejme STA na podlagi letne pogodbe, presega neto stroške, nastale pri opravljanju gospodarske javne službe iz preteklega leta in presežek ne znaša več kot 10 odstotkov zneska letnega nadomestila, se lahko takšno prekomerno nadomestilo prenese v naslednje letno obdobje in odšteje od zneska nadomestila, izplačljivega za navedeno obdobje. V primeru, ko znesek prekomernega nadomestila presega 10 odstotkov zneska letnega nadomestila, se mora presežek nad 10 odstotki vrniti v državni proračun.

Podrobnejša ureditev upravičenih stroškov, postopka načrtovanja obsega gospodarske javne službe ter sklepanja pogodbe in izplačevanja nadomestila bo določena z novo uredbo vlade.

K 23. členu:

Zakon ne spreminja obstoječih določb o reviziji in notranjem nadzoru. V zvezi z delovanjem in poslovanjem STA mora biti tako vsako leto izvedena revizija, ki jo opravi pooblaščen revizor oziroma revizijska družba, in na podlagi katere se ugotovi smotnost in pravilnost poslovanja. Vsako leto mora biti opravljena tudi notranja revizija poslovanja glede delovanja in poslovanja STA. S splošnim aktom STA se določijo ukrepi in sistem notranjega nadzora poslovanja in upravljanja družbe.

K 24. členu:

STA mora posredovati letno poslovno poročilo in revizijsko poročilo o smotnosti in pravilnosti poslovanja v seznanitev Ministrstvu za kulturo in Državnemu zboru. Poleg tega jima mora nadzorni svet enkrat letno poročati o svojem delu.

K 25. členu:

Prehodna določba ureja nadaljevanje dela STA v skladu s tem zakonom in določa rok za uskladitev akta o ustanovitvi in drugih aktov STA s tem zakonom.

K 26. členu:

Prehodna določba ureja ohranitev obstoječih mandatov članov nadzornega sveta, ki nadaljujejo z delom do izteka mandata, za katerega so bili imenovani.

K 27. členu:

Prehodna določba ureja ohranitev obstoječega mandata direktorja, ki nadaljuje z delom do izteka mandata, za katerega je bil imenovan.

K 28. členu:

Prehodna določba ureja ohranitev obstoječega mandata odgovornega urednika in drugih urednikov. Odgovorni urednik tako nadaljuje z delom do izteka mandata, za katerega je bil imenovan, prav tako tudi uredniki področnih uredništev in drugi uredniki nadaljujejo z delom do izteka mandata za katerega so bili imenovani, vendar najdlje do izteka mandata odgovornega urednika iz prejšnjega odstavka.

K 29. členu:

Prehodna določba določa šest mesečni rok za sprejem uredbe iz devetega odstavka 22. člena tega zakona.

K 30. členu:

Določeno je prenehanje veljavnosti obstoječega zakona.

K 31. členu:

Določen je začetek veljavnosti tega zakona.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

Predlog zakona razveljavlja celoten ZSTAgen.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

/

VI. PRILOGE

/